

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

UŽITÍ ČLENŮ A DALŠÍCH DETERMINANTŮ U POSESIV V ITALŠTINĚ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autor práce: Denisa Gabrišková

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 3

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 14. dubna 2017

.....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za jeho ochotu, cenné rady a připomínky. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala své rodině za podporu během mého studia.

Anotace

Tématem bakalářské práce je užití členů a dalších determinantů u posesiv. Práce je rozdělena do dvou částí. V první teoretické části bude mým cílem na základě odborné literatury popsat teorii posesiv, především pak postavení se členy a determinanty. Dále popíšu jejich postavení ve větě, vývoj v historii a porovnáám posesiva s jinými jazyky. Ve druhé teoretické části pak pomocí korpusu InterCorp ověřím postavení členů a determinantů u posesiv, zejména se zaměřím na členy rodiny a blízkých příbuzných, což bude jádrem mé práce. Dále pak na postpozici posesiva. Všechny výsledky zapíši do tabulky.

Klíčová slova

Posesiva; členy; determinanty; italština; InterCorp; paralelní korpus

Abstract

The aim of this Bachelor's thesis is to describe the usage of articles and other determinants by possessives. The thesis is divided into two two parts. The goal of the first theoretical part is to describe the theory of possessives with help of the bibliography, primarily their position in relation to articles and determinants. After that the theoretical part aims at the position of possessives in the sentence, their development in history and their comparison with other languages. In the second theoretical part the position of articles and determinants of possessives will be verified using InterCorp. Particularly this part focuses on family members and relatives, the core of this thesis, and the word order in sentences. Finally, all results will be found in a table.

Key words

Possessives; articles; determinats; italian; InterCorp; parallel corpus

Obsah

Úvod.....	8
1.1. Posesiva obecně	10
1.2. Postavení posesiv	16
1.3. Užití členů a dalších determinantů	19
1.3.1. Členy ve spojení s posesivy	20
1.3.2. Výjimky, kdy se člen před posesivy nepíše.....	21
1.3.3. Rodina a blízcí příbuzní.....	23
1.4. Historie	25
1.5. Porovnání s jinými cizími jazyky.....	27
1.5.1. Anglický jazyk.....	27
1.5.2. Francouzský jazyk	28
1.5.3. Španělský jazyk	28
2. Praktická část	29
2.1. Paralelní korpus Intercorp	29
2.2. Práce s korpusem.....	29
2.2.1. Rodina a blízcí příbuzní.....	29
2.2.2. Postpozice posesiv	48
Závěr	50
Riassunto.....	52
Seznam použité literatury a zdrojů	55

Seznam zkratek

1. POSS. = posesivum
2. Art. = člen
3. Subts. = substantivum (podstatné jméno)
4. N = substantivum (podstatné jméno)
5. Dim. = diminutivo (zdrobnělina)
6. Relat. poměr frek. = relativní poměr frekvencí
7. Sg. = singulár (jednotné číslo)
8. Pl. = plurál (množné číslo)

Úvod

V této práci, jejímž tématem je užití členů a dalších determinantů u posesiv v italštině, popíši teorii přivlastňovacích přídavných jmen a zájmen, především pak shrnu principy užití členu s posesivy na základě odborné literatury. Hlavním cílem bakalářské práce bude analýza užití, respektive neužití členů před posesivy za pomoci korpusu Intercorp. Věnovat se pak budu zejména výjimkám, kdy se člen vynechává, které jsou blíže specifikované v teoretické části, což bude hlavní částí mého zkoumání.

Na rozdíl od jiných evropských jazyků je italština specifická v tom, že u posesivních determinantů ve většině případů dochází k tomu, že pokud je italské podstatné jméno doprovázeno posesivním determinantem, stojí se členem. Výjimkou jsou substantiva označující blízké příbuzné, u kterých se člen neužívá, jsou-li splněné další syntaktické a morfologické podmínky. Jestli je tedy člen přítomen či není, závisí na řadě okolností, jakými jsou například stupeň příbuzenského vztahu, množné číslo, účast dalších modifikátorů daného jména, slovosled posesiva, přítomnost zdobnělin, posesiva *loro* či *proprio*.

Bakalářskou práci jsem rozdělila do dvou částí, na část teoretickou a praktickou. V první kapitole teoretické části shrnu teorii posesiv obecně. Tato kapitola obsahuje informace o tom, co to posesiva jsou, jejich tvary a užití.

Druhá kapitola se věnuje postavení posesiva. Dozvíme se, kdy jej klademe před podstatné jméno, kdy naopak za ně či kdy ho úplně vynecháme.

Třetí kapitola se už zabývá samotnými členy a determinanty. Uvedeme si jednotlivé pojmy, dozvíme se, jaké jsou principy užití či neužití členů a determinantů u posesiv a případné výjimky, které se týkají především členů rodiny a blízkých příbuzných, což bude hlavním předmětem mého zkoumání v korpusu.

Historii vývoje posesiv je určena další kapitola, ve které se zmíním o tom, jak se posesiva vyvinula, postavení posesiv a jejich užití se členem v latině a staré italštině.

Poslední kapitolu této práce představují krátké podkapitoly, kde ve zkratce porovnám členy u posesiv v rámci jiných cizích jazyků, a to s jazykem anglickým, francouzským a španělským.

Poslední částí je část praktická. Zde v rámci korpusu Intercorp ověřím principy postavení členů a determinantů ve spojení s posesivy na základě korpusových dat a

obecně charakterizují paralelní korpus InterCorp. Jádrem empirické části bude zkoumání přítomnosti členů u členů rodiny a blízkých příbuzných. Díky materiálu, který v InterCorpu získám, se pokusím shrnout, jestli postavení členu a dalších determinantů před posesivy odpovídá teorii v italských gramatikách, případně se pokusím formulovat hypotézy o tom, proč se od teorie liší. V závěru své bakalářské práce pak shrnu výsledky mého zkoumání.

Teoretická část

1.1. Posesiva obecně

Jelikož se ve své bakalářské práci budu zabývat posesivy, nejprve vysvětlím tento pojem. Posesiva jsou determinální přídavná jména a zájmena, která vyjadřují vztah k nějaké osobě, věci nebo ději. Odpovídají na otázku čí (di chi è). Označují vztah mezi subjektem a vlastníkem. Jelikož má posesivum pro každou osobu v jednotném i množném čísle odlišný tvar (kromě posesiva *loro*), je snadno určitelné, jaká osoba zakládá posesivní vztah. Přivlastňovací adjektiva (1) se vztahují k substantivu, přivlastňovací zájmena (2) odkazují na to, co zastupují.¹

(1) *Ieri ho parlato con tua madre*; Včera jsem mluvil s tvou matkou. *Tvou* = adjektivum, vztahuje se k posluchači.

(2) *La macchina di Marco è più veloce della mia*; Auto Marka je rychlejší než moje. *Moje* = zájmeno, jde o auto mluvčího.

Italská posesiva se shodují s rodem a číslem podstatného jména, ke kterému se vztahují (v případě adjektiv), nebo které zastupují (v případě zájmen). Ohýbání je stejné jako u přídavných jmen, mají čtyři koncovky. Existují i výjimky, a sice ve 3. osobě čísla množného čísla, které má jediný tvar *loro*. Posesivum *loro* je specifické v tom, že má v obou rodech i číslech stejný tvar a je neměnné. Dále pak u posesiva *altrui*, které je také neměnné: *il loro amico, la loro amica, i loro amici, le loro amiche*²

Kořen (*radice*) posesiva odpovídá osobě, které předmět přivlastňujeme.³

Kořen *mi-* + koncovka *-o/-a* odkazuje na *me*, což odpovídá první osobě. *Tu-* s koncovkou *-o/-a* odkazuje na *tu*, odpovídající druhé osobě.⁴

Il tuo ufficio è al terzo piano, il mio al primo. Tvá kancelář je ve třetím patře, má v prvním.

La nostra proposta è migliore della vostra. Naše nabídka je lepší než ta vaše.

¹ [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/).

[online].

² tamtéž

³ tamtéž

⁴ PATOTA, Giuseppe (2006), Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo. Novara, Garzanti Linguistica, s. 181

Koncovka posesiva (*desinenza*) pak odpovídá rodu a číslu podstatného jména. Odkazuje na vlastněnou věc.⁵

il mio cappello è verde, i suoi sono tutti neri. Můj klobouk je zelený, ty její jsou všechny černé.

V následující tabulce⁶ vidíme italská posesiva s českým překladem.

Jednotné číslo:

il	mio	amico	můj	il	nostro	amico	naš
la	mia	amica	moje	la	nostra	amica	naše
il	tuo	amico	tvůj	il	vostro	amico	váš
la	tua	amica	tvoje	la	vostra	amica	vaše
il	suo	amico	jeho/její	il	loro	amico	jejich
la	sua	amica	jeho/její	la	loro	amica	jejich

Množné číslo:

i	miei	amici	moji	i	nostri	amici	naši
le	mie	amiche	moje	le	nostre	amiche	naše
i	tuoi	amici	tvoji	i	vostri	amici	vaši
le	tue	amiche	tvoje	le	vostre	amiche	vaše
i	suoi	amici	jeho/její	i	loro	amici	jejich
le	sue	amiche	jeho/její	le	loro	amiche	jejich

Zdvořilostní forma:

il	Suo	amico	Váš
la	Sua	amica	Vaše
i	Suoi	amici	Vaši
le	Sue	amiche	Vaše

Přídavná jména třetí osoby čísla jednotného a množného závisí na rodě (mužský, ženský) a čísle (jednotné, množné) podstatného jména, který je označován za vlastníka.

Pokud je pouze jeden vlastník, použijeme posesiva *suo / sua / suoi / sue*.

Andrea mi ha invitato alla sua festa di compleanno. Ondřej mě pozval na svou oslavu narozenin.

Giovanna mi ha fatto conoscere le sue colleghe. Jana mě seznámila svými kolegyněmi.⁷

⁵ [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/).
[online].

⁶ BAHNÍKOVÁ, Alena. BENEŠOVÁ, Hana. EHRENBERGEROVÁ, Ludmila (2008), Italská. Praha, Leda, s. 87

⁷ [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/).
[online].

Když posesivum označuje dva a více vlastníků, užijeme posesiva *loro*.⁸

Claudio e Donatella sono venuti a prenderci con la loro auto. Claudio a Donatella nás vyzvednou svým autem. *I candidati devono presentare le loro domande di partecipazione entro il 18 marzo.* Uchazeči musí předložit svou žádost do 18. března.

Při překladu z italštiny do češtiny je důležité dát pozor na přivlastňovací zájmeno svůj.⁹
Př. Kde máš svou (= tvou) knihu? *Dove hai il tuo libro?* Chybný překlad by byl: *Dove hai il suo libro?*

České posesivum svůj tedy musíme přeložit do italštiny podle příslušné osoby¹⁰

Píšu své dívce = *scrivo alla mia ragazza* X Píšu jeho dívce = *scrivo alla sua ragazza*.

V italském jazyce totiž není zvrtné přivlastňovací přídavné jméno, je tudíž zapotřebí užít zájmeno v osobě, ve které je vyjádřen podmět.

Třetí osoba v čísle jednotném i množném může být zastoupená zájmenem **ne**, která podle Maurizia Dardana (2002: 152) může znamenat jeho (*di lui*), její (*di lei*), jejich (*di loro*).

Appena lo conobbi divenni suo amico = *appena lo conobbi ne divenni amico*

Da molto tempo non ho loro notizie = *da molto tempo non ne ho notizie*

Italština (1) se od jiných jazyků, jako například angličtiny (2), liší tím, že má pouze jeden tvar pro 3. osobu, ať už je ženského nebo mužského rodu.¹¹

(1) *Gianni ha incontrato suo padre / Maria ha incontrato suo padre* [suo = «di lui/lei»]

(2) John met his father [his = «di lui»] ~ Mary met her father [her = «di lei»].

Pokud je nutné rozlišit rod, lze použít předložku *di*. Není to všem běžné, užívá se pouze v administrativním stylu: *Paolo si è intrattenuto con Mario nel suo ufficio. Paolo è intrattenuto con Mario nel suo ufficio di lui.*¹²

⁸ [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/).
[online].

⁹ WOTKEOVÁ Zuzana (1991), *Imparate l'italiano-naučte se italsky*. Brno, Lingua centrum H. *E., s. 42

¹⁰ JANEŠOVÁ Jarmila (1991), *Italština pro samouky*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství Praha, s. 150

¹¹ [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/).
[online].

¹² DARDANO Maurizio, TRIFONE Pietro (2002), *Grammatica italiana modulare*, Bologna, Zanichelli, s. 151

Dalšími přivlastňovacími přídavnými jmény jsou tvary *proprio* a *altrui*.

Altrui se vztahuje k substantivu, jakým chceme označit blíže neurčené osoby, které většinou nejsou podmětem věty. *Altrui* znamená něčí jiný, než vlastní. Dáváme ho vždy za podstatné jméno a je neměnné.¹³

Bisogna rispettare le opinioni altrui. Je třeba respektovat názory druhých. Znamená to respektovat názory jiné než ty vlastní.

Sempre si sacrifica per il bene altrui. Vždy se obětuje pro dobro jiných. Vztahuje se k podmětu, který náleží druhým, cizím, jiným než vlastním.

Una valigia altrui. = *Non è di me, di te o di lui, ma di un altro.*¹⁴

Proprio je ohebné, chová se jako adjektivum, má čtyři možné koncovky podle substantiva: *prorio, propria, propri, proprie*. Stejně jako *altrui* se vztahuje k substantivu, jeho funkcí je nahrazení zájmena 3. osoby jednotného a množného čísla, tedy zájmena *suo* a *loro*. Předchází ho určitý člen.

Non mantiene mai la proria parola. (= *la sua parola*). Nikdy nedrží své slovo.¹⁵

Proprio může být nahrazeno zájmenem *suo*. (1) Výběr mezi posesivy *suo* a *proprio* závisí na tom, jestli je z kontextu zřejmé, k jaké osobě se posesivum vztahuje. *Proprio* dáváme většinou tam, kde by mohla vzniknout nějaká nejasnost. Mohou se ale objeovat i současně, chceme-li posesivum zdůraznit (2):¹⁶

(1) *La partenza di Carlo ha tolto a Maria la **propria** sicurezza.*

*La partenza di Carlo ha tolto a Maria la **sua** sicurezza.*

(2) *Gianni pensa solo ai **suoi propri** interessi.*

Zpravidla adjektivum *proprio* předchází substantivum, ke kterému se vztahuje, avšak není to pravidlem. Existují i případy, kdy se *proprio* klade za substantivum. Můžeme tedy říct: *Ognuno pensa ai **propri** affari*, ale také *Ognuno pensa agli affari **propri**.*¹⁷

¹³ HAMPLOVÁ Sylva (1995), Stručná mluvnice italštiny. Praha, Academia s. 116

¹⁴ PATOTA, Giuseppe (2006), Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo. Novara, Garzanti Linguistica s. 183

¹⁵ HAMPLOVÁ Sylva (1995), Stručná mluvnice italštiny. Praha, Academia, s. 116

¹⁶ SALVI, Giampaolo (2004), Nuova grammatica italiana. Bologna, Società editrice il Mulino, s. 138

¹⁷ PATOTA, Giuseppe (2006), Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo. Novara, Garzanti Linguistica s. 182

Sylva Hamplová (1995: 116) uvádí případy, kdy užijeme tvar *proprio*:

Všeobecného podmětu: *Ognuno è artefice della propria fortuna*. Každý je strůjcem svého štěstí.

U neosobních konstrukcí: *È indispensabile riconoscere la propria colpa*. Je nezbytné znát vlastní vinu.

Pokud chceme posesivum zdůraznit: *L'ho fatto con le mie proprie mani*. Udělal jsem to vlastníma rukama.

Posesiva mohou být nejen přídavnými jmény, ale i zájmeny. Zatímco přivlastňovací přídavné jméno rozvíjí substantivum, o přivlastňovacím zájmenu hovoříme v případě, že podstatné jméno zastupuje. Tvary posesivních zájmen odpovídají tvarům posesivních adjektiv. Ve větě stojí samostatně a se členem.

La tua (aggettivo) *auto è più spaziosa della mia* (pronome). Tvé (adjektivum) auto je prostornější než to moje (zájemno).

Dici che tua (aggettivo) *madre è molto severa, ma allora io cosa dovrei dire della mia* (pronome)? Říkáš, že tvoje (adjektivum) matka je přísná, ale co bych pak měl říct já o té mé (zájmeno)?¹⁸

Tím, že posesivní zájmena odpovídají tvarům posesivních adjektiv, se italština liší od jiných jazyků, kde jsou tvary rozdílné. Například ve francouzštině (1) nebo v angličtině (2).

(1) *Ta maison est plus grande que la mienne* [*la mienne* = zájmeno, *ta* = adjektivum]

(2) *Your house is bigger than mine* [*mine* = zájmeno, *my* = adjektivum]¹⁹

Posesiva mohou být také tzv. zpodstatnělá, tj. mající význam substantiva, a mohou se vztahovat k různým významům:

1. K podstatnému jménu *la lettera* (dopis):

Nelle mie ti darò regolarmente notizie di tutti gli avvenimenti. Ve svých dopisech ti budu podávat pravidelně zprávy o všech událostech.

2. K podstatným jménům *la parte* (strana), *l'opinione* (mínění), *la burla* (žert), *il patrimonio* (jmění, majetek):

¹⁸ [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/). [online].

¹⁹ tamtéž

Ha molti testimoni dalla sua. Má hodně svědků na své straně.

Non si lascia sfuggire occasione per dire la sua. Nedá si ujít příležitost, aby řekl své mínění.

Finanziariamente non dipendiamo da nessuno, viamo del nostro. Finančně na nikom nezávisíme, žijeme ze svého.

3. K profesi, příbuzenstvu, osobám stojící na stejné straně:

Salutami i tuoi. Pozdravuj ode mě svou rodinu.

I nostri si batterono valorosamente. Naši se statečně bili.²⁰

Podle Serianniho (1985: 268) posesiva mohou mít povahu jak podmětnou, tak i předmětnou. Podmětná, která ve většině případů převládá, je znázorněna na tomto příkladu: *Il tuo amore per le piante* (= *tu ami le piante*). Zde druhá osoba čísla jednotného označuje, kdo lásku ke květinám cítí, což znamená, že v určitém smyslu je logickým podmětem. V ostatních případech posesiva vyjadřují předmět: *Per amor tuo* (*perché ti amo*) = *per l'amore che qualcuno prova per te*.

Ne vždy posesivum označuje pouze vlastnictví. Termín posesiv, který zahrnuje jak přídavná jména, tak i zájmena, je míněný v širším smyslu, protože existují případy, kdy nevyjadřují pouze vlastnictví, ale mohou vyjadřovat i jiné typy vztahů mezi osobami nebo mezi osobami a věcmi. Jako například uvádí Patota (2006:182):

Příbuzenstvo: *Finalmente ha riabbracciato suo padre.*

Práci: *Il mio capo è una persona molto dinamica.*

City: *Come sta la mia Claudia?*

Zvyky: *Dopo pranzo bevo sempre la mia tazza di caffè.*

Příznačnost: *Amo Venezia con le sue gondole.*

Povinnost: *Cercate di fare bene il vostro lavoro.*

Vlastní tvorbu: *Ho letto il tuo libro.* (= *il libro che hai scritto tu.*)

Může mít vlastnost zesilovací či zdůrazňovací: *Ti sei rovinato con le tue mani.*

Nebo může označovat výhradní, jedinečnou vlastnost: *È il frutto di mio lavoro.* (= *del lavoro mio e di nessun altro.*)

²⁰ HAMPLOVÁ, Sylva (1995), *Stručná mluvnice italštiny*. Praha, Academia. S. 117

Posesivum může být v určitých kontextech lexikalizované:

Il mio, il tuo, il suo mohou znamenat majetek, peníze: *San Francesco rinunciò al suo per darlo agli altri.*

Il nostro může označovat autora, spisovatele: *Biografia di Alessandro Manzoni. Il Nostro nacque a Milano nel 1785.*

I miei, i tuoi, i suoi mohou označovat rodiče: *Quest'anno Gianni passerà Il Natale con i suoi.*

I nostri, i vostri mohou znamenat spoluobčany, vojáky jednoho vojska, hráče stejného klubu a podobně: *Arrivano i nostri! I vostri hanno vinto la gara.*

Výrazy *dalla mia, dalla tua, dalla sua* po slovesech *essere, stare, schierarsi* mohou ukazovat na nějakou „stranu“: *La legge è dalla mia.* Zákon je na mé straně.

Una delle mie, una delle tue, una delle sue, užití se slovesy *fare, combinare, dire* znamenají nějakou lupárnu či srandičku: *Ne ho fatta una delle mie.* Udělal jsem jednu ze svých lupáren.²¹

Posesivum v dopise: Odesílatel, jakožto osoba, která dopis píše, může k podpisu přidat přivlastňovací přídavné jméno, které se mění v závislosti na adresátovi, ke kterému se obrací:²²

Ti saluto caramente, tuo Giorgio

Con i più cordiali saluti, Suo Giorgio Liatis

1.2. Postavení posesiv

Posesivum v italském jazyce může stát před substantivem nebo může stát samostatně.

Pokud posesivum chceme zdůraznit, klademe ho za substantivum.²³

La mia borsa. Moje kabelka.

(Di chi è la borsa?) Nostra. (Čí je ta kabelka?) Naše.

Ma la borsa è mia. Ta kabelka je ale moje.

²¹ PATOTA, Giuseppe (2006), Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo. Novara, Garzanti Linguistica, s. 185

²² tamtéž, s. 184

²³ HAMPLOVÁ, Sylva (1995), Stručná mluvnice italštiny. Praha, Academia, s. 114

Luca Serianni (1988: 231) uvádí slovní spojení, kdy se posesivum klade výhradně za podstatné jméno:

è colpa tua, per colpa tua, è merito nostro, per merito nostro, di testa sua (per sua iniziativa), sa il fatto suo (sa come cavarsela), a casa mia, in cuor mio, pace all'anima sua, da parte mia, è uno che sa il fatto suo, è colpa loro, bontà sua, in cuor mio, da par suo.

Paotota (2006:183) naopak uvádí slovní spojení, kdy se posesivum klade výhradně před podstatné jméno: *A mio parere, a mio agio, a suo dire, a mio giudizio, di mia iniziativa, a tuo modo di vedere, in nostro potere, sotto la tua responsabilità, di mia spontanea volontà, a vostro rischio e pericolo, di mia mano*

Posesiva se tedy mohou objevit na obou stranách, s výjimkou případů některých ustálených slovních spojení, kdy má přídavné jméno pevně danou pozici. Nejčastější je ale postavení nalevo od podstatného jména, případně od dalších eventuálních přídavných jmen, jak můžeme vidět níže.

Il tuo telefono è occupato da un'ora.

I miei più cari amici sono in vacanza.

*Marco abita con i suoi genitori.*²⁴

Nicméně, v mnoha případech se objevují i za podstatným jménem.

Gli amici tuoi sono molto simpatici.

Ho visto la macchina tua parcheggiata in divieto di sosta.

*I pranzi dai parenti miei sono sempre molto noiosi.*²⁵

Jak je zmíněno v Serianni (1988: 231), pozice posesiva je možná v obou případech, hlavně v italštině, kterou se mluví ve střední a jižní Itálii, s výjimkou Sicílie. Zajímavostí je, že v době antické se posesivum kladlo vždy za podstatné jméno (*figli miei! Amico mio!*). To může souviset s tím, že v těchto případech mají posesiva význam zdůraznění.

²⁴ [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/).
[online].

²⁵ tamtéž

Posesivum může být i vynecháno, pokud je jasně pochopitelné z kontextu:

Pietro ha dimenticato le chiavi a casa (= le sue chiavi). Petr zapomněl klíče od domu = své klíče.

Ho lasciato l'auto in doppia fila [l'auto = «la mia auto»]

*Come stanno i figli? [i figli = «i tuoi/suoi figli»]*²⁶

V italštině je možné vlastnictví vyjádřit i způsobem, kdy se posesivum vynechává. Například, když je vlastník zřejmý i bez dalšího vyjádření: *Ho lasciato l'auto in doppia fila [l'auto = «la mia auto»], Come stanno i figli? [i figli = «i tuoi/suoi figli»].*

Posesiva se mohou objevit i ve výrazech, které označují **části lidského těla** nebo smyslové či duševní schopnosti jedince:²⁷

i tuoi piedi; tvé nohy, *le nostre idee;* naše nápady, *la mia fantasia;* moje fantazie.

V těchto třech případech podstatná jména *nohy, nápady, fantazie* nevyjadřují předměty vlastněné uvedenými osobami, nicméně není pochyb o tom, že s nimi mají určitý posesivní vztah.

Pokud vyjadřujeme části lidského těla, posesivum vynecháváme. Zejména tehdy, když vlastnictví již označuje zvrtné sloveso: *Non ti mangiare le unghie ~ *non (ti) mangiare le tue unghie.* Nekousej si nehty ~ * Nekousej si své nehty.

Stejně tak, pokud neoznačuje části těla, ale objevuje se zde opět zvrtné sloveso: *Mi hanno rubato la macchina / hanno rubato la mia macchina ~ *mi hanno rubato la mia macchina.* Ukradli mi auto/ ukradli moje auto ~ * ukradli mi moje auto.²⁸

Ve větě *Ho letto il tuo, di libro,* ve které po posesivu následuje pauza (v psaném případě čárka) a poté předložka s podstatným jménem, je důraz kladen na osobu (čili vlastníka). Je zde vytvořen kontrast a věta by mohla být interpretována jako „tvoje kniha a ne

²⁶ [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/). [online].

²⁷ Serianni, Luca (1988), *Grammatica italiana. Italiano comune e lingua letteraria. Suoni, forme, costrutti*, con la collaborazione di A. Castelvechi, Torino, UTET, s. 229

²⁸ [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/). [online].

někoho jiného“ a do italštiny bychom ji mohli přepsat na „*Parlando di libri, ho letto il tuo.*“²⁹

V prenominální pozici, tedy v pozici před substantivem, posesivum předchází každé další přídavné jméno, které se před substantivem nachází. I základní i řadové číslovky, které stojí před podstatným jménem, klademe až za posesivum.

I vostri mali intendimenti...

Uno dei tuoi cento amici...

*E questo mio primo amico...*³⁰

Posesivum se může objevit i za adjektivem, kde má podle Salviho (2010:137) funkci především zdůrazňovací, jako například uvádí (...) *perché col corno tuo sinistro cominci a combattere col **diritto** (destro) suo corno (...)*. Adjektivum *diritto* vyjadřuje kontrast k předchozímu adjektivu *sinistro*.

1.3. Užití členů a dalších determinantů

Determinant

Determinant je vše, co blíže určuje substantivum a signalizuje jeho referenci.³¹ Vyskytuje se před podstatnými jmény. Doplnuje je, vymezuje a upřesňuje jejich pojem. Shoduje se v rodě a čísle s podstatným jménem, ke kterému se vztahuje.

Determinanty dělíme na členy, ukazovací adjektiva, která se používají při zdůraznění již známé osoby nebo věci: *questa matita, quel computer*, adjektiva tázací, která se vyskytují v otázkách: *quale computer?* Adjektiva zvolací, která se vyskytují ve zvolacích větách: *che computer!* A jako poslední na kvantifikátory, které dále dělíme na kvantifikátory číselné, které vyjadřují množství. Ty se někdy řadí zvlášť, do kategorie číslovek: *due computer*. Dále je dělíme na kvantifikátory neurčité, které vyjadřují neurčité množství: *alcuni ragazzi*.³²

²⁹ tamtéž

³⁰ SALVI, Giampaolo. Renzi, Lorenzo (2010), Grammatica dell'italiano antico. Bologna, Società editrice il Mulino, s. 361

³¹ prezentace doc. PhDr. Jana Radimského, Ph.D

³² SALVI, Giampaolo (2004), Nuova grammatica italiana. Bologna, Società editrice il Mulino, s. 133, příklady převzaty z: [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-determinativi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-determinativi_(La-grammatica-italiana)/)

Člen

V italštině na rozdíl od českého jazyka existuje člen. Člen určitý, neurčitý, dělivý. Člen většinou stojí u substantiva a ukazuje na jeho rod, číslo a stupeň určenosti, Může se ale objevovat i před jinými slovními druhy a jeho funkcí může být i zpodstatňování slov (*il leggere*- čtení, *il perché*- důvod)³³

Podle Patoty (2006:56) je člen slovo, které:

1. Předchází jméno (podstatné nebo přídavné), ke kterému se vztahuje:

Ho comprato un quadro. Koupil jsem obraz. *Ho comprato un gran bel quadro.*
Koupil jsem krásný velký obraz.

2. Shoduje se se jménem, ke kterému se vztahuje, v rodě (mužském, ženském) a v čísle (jednotném, množném):

Il gallo e la gallina. Kohout a slepice. *I galli e le galline.* Kohouti a slepice.

Pokud stojí před substantivem adjektivum, člen klademe na začátek.

Il tuo appartamento. Tvůj byt. *Una bella canzonel.* Krásná písnička. *Un nostro nuovo amico.* Náš nový kamarád.³⁴

Má-li jméno stejný tvar v mužském i ženském rodě či v jednotném i množném čísle, pak jediný prvek, který tyto formy rozlišuje, je právě člen.

Mužský x ženský rod: *Il dentista x la dentista*

Jednotné x množné číslo: *La virtù x le virtù*³⁵

1.3.1. Členy ve spojení s posesivy

Na rozdíl od jiných evropských jazyků, jako například angličtiny (1), francouzštiny (2), španělštiny (3), němčiny (4), v italštině posesivum předchází člen.

(1) my house is white ~ *the my house is white

(2) ma maison est blanche ~ *la ma maison est blanche

(3) mi casa es blanca ~ *la mi casa es blanca

(3) mein Haus ist weiss ~ *das mein Haus ist weiss

³³ HAMPLOVÁ Sylva (1995), Stručná mluvnice italštiny. Praha, Academia., s. 35

³⁴ PATOTA, Giuseppe (2006), Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo. Novara, Garzanti Linguistica, s. 56

³⁵ [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/). [online].

(4) *mia casa è bianca ~ la mia casa è bianca³⁶

Před přivlastňovacím přídavným jménem stojí zpravidla určitý člen, případně také člen neurčitý nebo determinační adjektivum.

Il mio portafoglio. Moje peněženka.

Una vostra collega. Jedna vaše kolegyně.

Queste Sue richieste. Tyto vaše žádosti.

Nessuna tua amica. Žádná tvá kamarádka.³⁷

Posesivní zájmeno vždy předchází určitý člen (1) nebo předložka (2):

(1) Visto che non ho una valigia, prenderò in prestito la tua.

(2) Visto che non ho una valigia, mi servirò della tua.³⁸

1.3.2. Výjimky, kdy se člen před posesivy nepíše

Hamplová (1995:114) upozorňuje, že ačkoli se posesiva běžně pojí se členem či jiným determinantem, v některých případech dochází k vynechání členu určitého ve spojení s posesivem. Bez členu stojí substantiva označující rodinu a blízké příbuzné, dále určitý člen vynecháváme v doplňku, v přístavku, v přísudku jmenném se sponou a v ustálených vazbách. Také ve vokativu, což je ale morfologický pád, který jako takový italština nemá, nahrazuje ho absencí členu a specifickou melodií. Výjimkou jsou posesiva *proprio* a *altrui*, která jsou doprovázená členem vždy.

Označení rodiny a blízkých příbuzných: *Mia madre.* Moje matka. *Mio fratello.* Můj bratr.

Doplňek: *Era colpa vostra.* Byla to vaše vina.

Přístavek: *Sergio Mattarella, nostro presidente,...* Sergio Mattarella, náš prezident,...

V přísudku jmenném se sponou (který se vyskytuje po slovesech *essere, diventare*):
Queste riviste sono mie. Tyto časopisy jsou mé.

Vokativ: Ve vokativu, kde se člen zpravidla nepíše, může být pozice posesiva jak před podstatným jménem, tak za ním; *Mio caro collega! Caro collega mio!* Můj drahý kolego!³⁹

³⁶ tamtéž

³⁷ HAMPLOVÁ Sylva (1995), Stručná mluvnice italštiny. Praha, Academia, s. 114

³⁸ [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/). [online].

Ustálené vazby, kde se podle Hamplové (1995: 114) člen vynechává:

A mio parere (podle mého názoru)

A casa mia (u mě doma)

A mio danno (k mé škodě)

A mio rincrescimento (k mé lítosti)

A mia disposizione (mně k lítosti)

A mio nome (mým jménem)

A mio credito (mně k dobru)

A mio debito (mně k tíži)

(Ho agito) di mia testa (Jednal jsem po svém)

In mio favore (v můj prospěch)

In mio onore (na mou počest)

Per mia fortuna (k mému štěstí)

Per conto mio (pro mě za mě)

Per colpa mia (z mé viny)

È gentile da parte Sua (je to od Vás milé)

A scuola nostra (v naší škole)

Po slovese *essere* v přísudkovém postavení;

Carlo è mio amico. Karel je můj přítel.

Queste valigie sono tue. Tyto kufry jsou tvoje.⁴⁰

Janešová Jarmila (1991: 150) upozorňuje na změnu ve členu:

L'itinerario > **il** *nostro itinerario*

Lo stadio > **il** *vostro stadio*

Gli *studenti* > **i** *loro studenti*

Jestliže je posesivum doprovázeno určitým členem nebo ukazovacím zájmenem či číslovkou (kromě *tutti* a *entrambi*), pořadí mezi posesivem a číslovkou je libovolný.

i/ questi due miei amici

i/ questi miei due amici

³⁹ SALVI, Giampaolo. Renzi, Lorenzo (2010), Grammatica dell'italiano antico. Bologna, Società editrice il Mulino, s. 364

⁴⁰ JANEŠOVÁ, Jarmila (1991), Italština pro samouky. Praha, Státní pedagogické nakladatelství Praha, s. 11

i tanti/ pochi miei amici
i miei tanti/ pochi amici
*gli altri suoi amici / i suoi altri amici*⁴¹

Posesiva může doprovázet člen či jiný determinant, ale ne více determinantů. Jako příklad uvádí Salvi (2004: 152):

*Un tuo amico (ne) ha conosciuto *un mio*

Správně by bylo: *Un tuo amico (ne) ha conosciuto uno mio* (Používá se forma zájmenná, respektive *quello a uno*)

*Il mio libro ha avuto molto successo. Il suo no/ *quel suo no.* (Můžeme napsat jako *quello suo no.*)

1.3.3. Rodina a blízcí příbuzní

Jak jsem již zmínila, substantiva ve spojení s posesivem se běžně pojí se členem nebo determinantem. Na rozdíl od nich ale substantiva, která označují rodinu a blízké příbuzné v kombinaci s přivlastňovacím přídavným jménem či zájmenem ve standardní italštině, stojí bez určitého členu. Nicméně existují ale i výjimky, kdy i přes to, že před substantivem označující rodinu a blízké příbuzné stojí posesivum, člen napíšeme.

Určitý člen vynecháváme, pokud je podstatné jméno v jednotném čísle, jako můžeme vidět na příkladu 1. Pokud je ale podstatné jméno v čísle množném, člen píšeme (2).

(1) *Ho visto mia zia in centro/ *Ho visto la mia zia in centro.*

(2) **Mie sorelle/ Le mie sorelle.*⁴²

Pokud je posesivum ve 3. osobě v množném čísle (*loro*: jejich), určitý člen je povinný.
**Loro padre/ Il loro padre.*

V původních toskánských textech je užití členu proměnlivé. Mění se podle typu řídicího jména. Rozdíl mezi obyčejnými substantivy a substantivy označující rodinu se začíná ustalovat až v průběhu 14. století.⁴³

⁴¹ SALVI, Giampaolo (2004), *Nuova grammatica italiana*. Bologna, Società editrice il Mulino, s. 138

⁴² [http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/). [online].

V mnohých jihoitalských dialektech se objevují enklitická přídavná jména ve spojení s podstatnými jmény vyjadřující rodinný či příbuzenský vztah a podstatnými jmény vyjadřující nezcizitelné vlastnictví.⁴⁴

V jednotném čísle bez členu: **U frateme ... 'il mio fratello'*

V množném čísle se členem: *I cuggineme ... / *Cuggineme ... 'i miei cugini' / 'miei cugini'*

U substantiv *padre, madre, nonno, nonna, zio, zia, figlio, figlia, fratello, sorella, marito, moglie, nipote, cugino, cugina, suocero, suocera, patrigno, matrigna, cognato, cognata, genero* a *nuora*, stojí-li v jednotném čísle ve spojení s posesivem, se člen vždy vynechává.

To ovšem neplatí u zdobnělin. Zde je užití členu povinné: *La mia mamma*. Moje maminka. *Il mio babbo*. Můj tatínek.

U některých názvů rodinných příslušníků se ale v toskánštině upřednostňuje užití členu. Například u *patrigno* (nevlastní otec), *matrigna* (nevlastní matka), *figliastro* (nevlastní syn), *figliastro* (nevlastní dcera). U těchto substantiv je užití členu velmi proměnlivé, proto se to pokusím ověřit v praktické části.

Také u substantiv, která označují citové vztahy, ačkoli se neřadí do rodiny v pravém slova smyslu: *fidanzato, fidanzata, ragazzo, ragazza, moroso, morosa, amante*: *Il mio fidanzato, la mia ragazza*.

Dále pokud je podstatné jméno před zájmenem v postpozici. Užíváme ho tehdy, pokud chceme substantivum zdůraznit: *La nonna mia*. Babička moje.

⁴³ [online]. [cit. 2016-12-11]. Dostupné z:

http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/32410072/Possessivi_DAlessMigliori.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJ56TQJRTWSMTNPEA&Expires=1481125036&Signature=g4V%2FeNNBOQzpkcSmg6KI7Gmm4s%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DSui_possessivi_enclitici_nei_dialetti_me.pdf

⁴⁴ [online]. [cit. 2016-12-11]. Dostupné z:

http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/32410072/Possessivi_DAlessMigliori.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJ56TQJRTWSMTNPEA&Expires=1481125036&Signature=g4V%2FeNNBOQzpkcSmg6KI7Gmm4s%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DSui_possessivi_enclitici_nei_dialetti_me.pdf

A v neposlední řadě, je-li člen rodiny blíže specifikován či modifikován přídavným jménem: *La mia cara mamma*. Moje drahá maminka. *La mia vecchia nonna*. Moje stará babička.⁴⁵

N+ posesivum	Zdrobnělina	Množné číslo	Specifikace	Posesivum loro	Postpozice
Mia madre	La mia mamma	Le mie madri	La mia cara madre	La loro madre	La madre mia

1.4. Historie

Italský jazyk je jazyk románský. Stejně jako další románské jazyky (francouzština, španělština, portugalština, rumunština, moldavština) se italština vyvinula z lidové, tzv. vulgární latiny, která patří do skupiny indoevropských jazyků. Italština má k latině ze všech románských jazyků nejbližší. Vznik italského jazyka se uvádí na začátku devátého století. Spisovná forma italštiny se vyvinula ve 13. století z toskánského dialektu. V tomto století začal formovat spisovný jazyk, který nejvíce ovlivnila díla klasiků jako je Dante, Boccaccio či Petrarca. Dante Alighieri je považován za otce italského jazyka. Jeho nejvýznamnějším dílem je Božská komedie (*La Divina Commedia*). Ještě v minulém století byly mezi italskými dialekty velké rozdíly. Dialekty se lišily jak mezi sebou, tak i od spisovné italštiny. Bylo těžké jim porozumět. Dnes už se ale do dialektů dostává více spisovná italština a více se jí přibližují.⁴⁶

V této kapitole bych chtěla nastínit vývoj italského jazyka z latiny. Výchozí literaturou je kniha *Nástin vývoje italského jazyka* od Sylvie Hamplové, která mi byla hlavní oporou.

Posesiva⁴⁷

1. - 3. osoba v jednotném čísle

Meus > **mieus* > *mio*

mei > **miei* > *miei*

Mea > **miea* > *mia*

maea > **miee* > *mie*

Tuus > **tous* > **tuous* > *tuo*

tui > **toi* > **tuoi* > *tuoi*

⁴⁵ [http://www.treccani.it/enciclopedia/nomi-di-parentela_\(Enciclopedia-dell'Italiano\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/nomi-di-parentela_(Enciclopedia-dell'Italiano)/)

⁴⁶ FERRAROVÁ, Miroslava. POSPÍŠILOVÁ, Vlastimila. FERRAROVÁ, Eva (2013), *Italština pro samouky a věčné začátečníky*. Brno, Albatros Media a. s. 1

⁴⁷ HAMPLOVÁ, Sylva (2002), *Nástin vývoje italského jazyka*. Praha, nakladatelství Karolinum, s. 76- 78

Tua > **toa* > **tuo*a > *tua* *tuae* > **toe* > **tuo*e > *tue*

Suus > **sous* > **suou*s > *suo* *sui* > **soi* > **suoi* > *suoi*

Sua > **soa* > **suoa* > *sua* *suae* > **soe* > **suoe* > *sue*

Latina pro 3. osobu užívala ukazovací zájmeno *is*, v genitivu pak *eius*. Užívala se pouze nezvratná forma, jelikož už v lidové latině se nerozlišovala zvratná a nezvratná forma. Zajímavostí je, že Dante Alighieri ve svých dílech užívá tvary *tui* a *sui* pro plurál maskulina. Florentští autoři především z 15. a 16. století užívali tvary *mia*, *tua*, *sua* i v množném čísle u obou rodů. U Celliniho bychom v jeho dílech našli příklady jako *i casi mia*, *lem ani mia*, *le mia buone sorelle*. Dále pak třeba u Machiavelliho, *questi mia frati*. Existovaly i tvary zkrácené a to ve staré toskáňštině: *lo mi figlio*, *'l me cuore*, *lo tu valor*.

1. - 3. osoba v množném čísle

Nostru (*m*) > *nostro* *nostru* > *nostru*

Nostra (*m*) > *nostra* *nostrae* > *nostrae*

Vester > **vostru* > *vostro* *vestri* > **vostru* > *vostru*

Vestra (*m*) > **vostru* > *vostro* *vestrae* > **vostre* > *vostre*

Latina pro 3. osobu užívala genitiv množného čísla ukazovacího zájmena *is*, *ea*: *eorum*, *earum* = jejich, což bylo později nahrazeno zájmenem *ille*: *illorum*, ze kterého pak vzniká italské *loro*. Avšak ve staré italštině se vyskytovaly varianty *suoi*, *sue*. U Danta bychom našli obě tyto varianty, které vidíme na příkladech: *sí aveano inviscate l'ale sue* či *quivi le brutte Arpie lor nido fanno*.

Jako v latině, kde *suus*, *sua*, *suum* odpovídala třetí osobě v singuláru i třetí osobě plurálu, tak i v antické italštině (dnes v toskánském dialektu) můžeme najít *suo*, *sua*, *suoi*, *sue* na místě *loro*: *Suo cimitero da questa parte hanno/ con Epicuro tutti suoi seguaci* z díla *Inferno* od Danta.⁴⁸

⁴⁸ SERIANNI, Luca (1989), *Grammatica italiana, italiano comune e lingua letteraria*. Novara, UTET Libreria Srl, s. 268

Postavení posesiva

Jelikož je pro latinu typická klesavá intonace, postavení posesiva v latině je příhodnější za podstatným jménem (*mater mea te salutat*). V italském jazyce je to obráceně, intonace je stoupavá, tudíž se zpravidla posesivum objevuje před substantivem. Postavení za jménem se vztahuje na případy typu zvolání, důraz, ustálená slovní spojení atd. U životných podstatných jmen ve staré toskánštině se posesiva objevovala v enklitickém postavení. Tvary množných čísel nejsou moc časté, vyskytují se jen v některých nářečích.

Dante- *signorso*

Boccaccio- *mogliata*

Sacchetti- *meglio la conobbe mammata*

Machiavelli- *mogliama, moglieta*

Člen u posesiv

Ve staré italštině se člen před posesivy dával v případě, jestliže posesivum bylo za podstatným jménem nebo jestliže před podstatným jménem stálo přídavné jméno. V případě, že posesivum stálo před podstatným jménem, člen se zpravidla neuváděl.

Novellino- *l'amistà nostra, la loro grande potenza*

Dante- *lo viso mio, l'ale sue*

Guittone- *nel mio duro core*

Novellino- *suo tesoro, mia limosina, di mio paese, in suo viaggio*

Dante Alighieri preferoval variantu bez použití členu- *sua città*.

1.5. Porovnání s jinými cizími jazyky

1.5.1. Anglický jazyk

Libuše Dušková a kol. v knize Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny (1988: 106-107) uvádějí, že v angličtině se posesiva pojí s částmi těla, věcmi, které vyjadřují osobní potřeby, a v dalších případech, kde v českém jazyce posesivní vztah vyjadřujeme dativem zvratného nebo osobního zájmena, nebo ho dokonce nevyjadřujeme vůbec. V angličtině dělíme posesiva na nesamostatná, která mají funkci determinátoru. Nerozlišují rod ani číslo. Stojí vždy před slovem, které přivlastňujeme: *I like my work*. Posesiva samostatná užíváme, pokud po nich nenásleduje řídicí substantivum. *Can you lend me a pen for a minute? I've left mine (= my pen) upstairs*.

Člen u posesiv v angličtině

Před podstatným jménem v angličtině může stát jen jeden determinátor. Pokud chceme dát před podstatné jméno posesivum, dochází k tomu, že se posesivum postponuje a připojuje se předložkou *of*.

my friend = a friend of mine

*her famous brother = the famous brother of hers*⁴⁹

Jako druhý případ Dušková (1988: 107) uvádí, samostatné posesivum stojící v podmětu: **His** was a resilient nature. Měl odolnou povahu. **Ours** was not an intimate acquaintance. Naše známost nebyla důvěrná.

1.5.2. Francouzský jazyk

V knize Francouzština pro jazykové školy (1968:107-108) se uvádí, že francouzská posesiva stojí vždy před podstatným či přídavným jménem, popřípadě číslovkami a nepojí se se členem, protože ho sama nahrazují: *Je fais mon travail*.

1.5.3. Španělský jazyk

Díky knize Španělština pro jazykové školy (1990:57) se dozvídáme, že španělská posesiva se užívají se substantivy a stojí bez členu: *Es mi amigo*. To je můj přítel.

⁴⁹ DUŠKOVÁ, Libuše a kol. (1988), Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny. Praha, Academia, s. 107

2. Praktická část

2.1. Paralelní korpus Intercorp

V praktické části mé bakalářské práce budu pracovat s paralelním korpusem Intercorp. Paralelní korpus Intercorp je projekt, který byl vybudovaný pro Ústav Českého národního korpusu na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze. Projekt je podporovaný Ministerstvem školství České republiky. Jeho cílem je vybudovat paralelní synchronní korpusy pro většinu jazyků studovaných na FF UK, a sice s češtinou a daným jazykem. Tento projekt není komerční a slouží pro akademické účely, překladatele a počítačové aplikace. V současné době obsahuje 38 jazyků a skoro 1,5 miliardy slov.

2.2. Práce s korpusem

Má práce je zaměřena na členy a další determinanty u posesiv. Mým úkolem bude za pomoci korpusu Intercorp ověřit, zda postavení členů odpovídá teorii v gramatikách. Rozhodla jsem se zaměřit hlavně na výjimky, kde se člen před posesivy nepíše, tedy především u členů rodiny a blízkých příbuzných, což bude jádrem práce. Dále pak na postpozici posesiva. To pak rozdělím do podkapitol.

Budu pracovat tak, že postupně vyhledám všechny zmíněné výjimky v korpusu a zjistím, zda jsou doprovázeny členem či nikoli. Vše zapíšu do tabulky, ve které bude znázorněn počet jednotlivých výskytů, abychom mohli porovnat, jestli posesivum stojí častěji se členem nebo samotné. Do tabulky také zapíši relativní poměr frekvencí zaokrouhlený na dvě desetinná místa. V komentáři pod tabulkou pak vše shrnu. Výchozí korpus jsem zvolila InterCorp v9 – Italian, který obsahuje 2 817 000 slov. Pro některá substantiva byl tento korpus moc malý, proto jsem dále použila korpus Araneum Italicum Minus či Araneum Italicum Maius. Pokud však u substantiv neuvádím typ korpusu, jde o InterCorp v9 – Italian.

2.2.1. Rodina a blízcí příbuzní

V teoretické části jsem věnovala jednu podkapitolu posesivům, která stojí u substantiv označující rodinu a blízké příbuzné. Jak jsme se již dozvěděli, u podstatných jmen *padre, madre, nonno, nonna, zio, zia, figlio, figlia, fratello, sorella, marito, moglie, nipote, cugino, cugina, suocero, suocera, patrigno, matrigna, cognato, cognata, genero* a *nuora*, stojí-li v jednotném čísle ve spojení s posesivem, se člen vždy vynechává. Až

na výjimky, které jsem specifikovala v teoretické části. Těmi jsou množné číslo, posesivum *loro*, zdobnělina, postpozice a specifikace posesiva.

Vybrala jsem tyto zástupce a pomocí Intercorpu jsem tuto teorii ověřila.

Na začátek bych ráda v této tabulce shrnula, kdy by se člen před posesivem měl vyskytovat, a kdy naopak ne. Následující tabulky pak už budou obsahovat údaje z korpusu.

	Člen rodiny	Plurál	POSS. loro	Zdobnělina	Specifikace	Postpozice
Člen	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano

Tab. 1

Padre Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Art. + poss. + dim.	Relat. poměr frek.	Poss. + dim.	Relat. poměr frek.
Mio	6x	0,11%	5 203x	99,88%	61x	35,52%	106x	63,47%
Tuo	4x	0,13%	3 000x	99,86%	69x	54,33%	58x	45,66%
Suo	3x	0,16%	2 444x	99,87%	38x	65,51%	20x	34,48%
Nostro	5x	2,14%	228x	97,85%	1x	50%	1x	50%
Vostro	1x	0,36%	274x	99,63%	9x	90%	1x	10%
Loro	22x	33,8%	43x	66,1%	11x	100%	0x	0%

Komentář:

Co se týče substantiva *padre*, člen se před posesivem vyskytuje jen zřídka. Bez členu stojí několikanásobně častěji. Posesivum *loro* má být doprovázeno členem, což zde odpovídá, ale v mnoha případech je užito i bez členu. Zajímavý je případ, kdy použijeme substantivum *padre* ve zdobnělině, tedy *papà*. Italské gramatiky říkají, že posesivum pojící se se substantivem označující rodinu a blízké příbuzné ve zdobnělině, stojí se členem. U posesiv *nostro*, *vostro*, *loro* opravdu převládá postavení se členem, ovšem u *mio*, *tuo*, *suo* se v mnoha případech vyskytuje bez členu, a to především u přivlastňovacího přídavného jména *mio*, kdy je výskyt bez členu dokonce 1,7 krát vyšší.

Tab. 2

Madre Sg.	Art. + poss. + subst	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Madri Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst	Relat. poměr frek.
Mia	0x	0%	3 703x	100%	Mie	-	-	-	-
Tua	0x	0%	2 613x	100%	Tue	-	-	-	-
Sua	0x	0%	2 145x	100%	Sue	-	-	-	-
Nostra	2x	1,92%	102x	98,07%	Nostre	13x	100%	0x	0%
Vostra	0x	0%	172x	100%	Vostre	11x	100%	0x	0%
Loro	51x	96,22%	2x	3,77%	Loro	36x	100%	0x	0%

Komentář:

Když porovnáme substantivum *madre* se substantivem *padre*, kde se vyskytovaly příklady i se členem, zde ne. *Mia, tua, sua madre* se vždy objevuje jen ve spojení s posesivem bez členu. U *loro* se z 96% vyskytuje člen. Posesiva *mie, tue* a *sue madri* jsem do tabulky nezahrnula, protože by významově nedávala smysl. Množné číslo u plurálu je také ukázkové, stojí vždy se členem, a to dokonce stoprocentně.

Tab. 3:

Mamma	Art. + poss. + dim.	Relat. poměr frek.	Poss. + dim.	Relat. poměr frek.
Mia	156x	32,91%	321x	67,29%
Tua	135x	42,18%	185x	57,81%
Sua	51x	59,30%	35x	40,69%
Nostra	9x	90%	1x	10%
Vostra	10x	66,66%	5x	33,33%
Loro	8x	100%	0x	0%

Komentář:

Podle italských gramatik by se u zdobnělin před posesivem měl objevovat člen. V korpusu jsou věty se substantivem *mamma* proměnlivé, má totiž velké zastoupení v obou případech. Stejně jako tomu bylo u substantiva *papà*, u přivlastňovacího přídavného jména *mio* a v tomto případě dokonce i *tuo* je výskyt bez členu dokonce vyšší. U posesiva *loro* se v tomto případě člen nevyskytuje, takže tento případ 100% odpovídá gramatikám.

Tab. 4

Sorella Sg.	Art. + poss. + subst	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Sorelle Pl.	Art. + poss. + subst	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mia	12x	1,09%	1082x	98,90%	Mie	72x	97,29	2x	2,70%
Tua	5x	0,79%	621x	99,36%	Tue	40x	100%	0x	0%
Sua	4x	0,89%	443x	99,10%	Sue	32x	91,42%	3x	8,57%
Nostra	4x	13,79%	25x	86,20%	Nostre	5x	100%	0x	0%
Vostra	5x	5,74%	82x	94,25%	Vostre	10x	100%	0x	0%
Loro	5x	100%	0x	0%	Loro	4x	100%	0x	0%

Tab. 5

Sorellina	Art. + poss. + dim.	Relat. poměr frek.	Poss. + dim.	Relat. poměr frek.
Mia	217x	96,01%	9x	3,98%
Tua	44x	97,77%	1x	2,22%
Sua	135x	98,54%	2x	1,45%
Nostra	7x	100%	0x	0%
Vostra	5x	100%	0x	0%
Loro	7x	100%	0x	0%

Komentář:

Podstatné jméno *sorella* (sestra) se bez členu vyskytuje většinou jen v zanedbatelném počtu. Výjimkou je *nostra sorella*, kde se v téměř 14% objevuje člen. V korpusu stojí ve větách, kde je substantivum sestra blíže specifikováno vlastním jménem. Proto zde stojí člen. Jako například ve větě (...) *per la nostra sorella Wilma che (...)*.

Zdrobnělinu *sorellina* jsem hledala v korpusu Araneum Italicum Maius. Ta se převážně ve většině případů objevuje se členem. Velké zastoupení bez členu má ve spojení s posesivem *mia*, kdy v jednom z případů je člen zastoupen ukazovacím zájmenem *questa*: *Abbi compassione di questa mia sorellina*.

Tab. 6

Fratello Sg.	Art. + poss. + subst	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Fratelli Pl.	Art. + poss. + subst	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mio	20x	1,14%	1 722x	98,85%	Miei	152x	91,56%	14x	8,43%
Tuo	9x	0,97%	915x	98,91%	Tuoi	52x	88,13%	7x	11,47%
Suo	24x	3,42%	676x	96,57%	Suoi	67x	94,36%	4x	5,63%
Nostro	20x	41,66%	28x	58,33%	Nostri	55x	90,16%	6x	9,83%
Vostro	2x	2,19%	89x	97,80%	Vostri	8x	88,88%	1x	11,11%
Loro	2x	33,33%	4x	66,66%	Loro	14x	100%	0x	0%

Tab. 7

Fratellino	Art. + poss. + dim.	Relat. poměr frek.	Poss. + dim.	Relat. poměr frek.
Mio	80x	98,76%	1x	1,23%
Tuo	32x	100%	0x	0%
Suo	14x	93,33%	1x	6,66%
Nostro	4x	100%	0x	0%
Vostro	1x	100%	0x	0%
Loro	0x	0%	0x	0%

Komentář:

Fratello (bratr), pokud stojí s posesivem, stojí ve většině případů bez členu. U posesiva *mio* se v korpusu objevilo dvacet ukázek, kdy stojí se členem, většina z nich je ale z důvodu rozvíjení podstatného jména jménem přídavným či stupňování adjektiva. Jako například v těchto ukázkách: *Peter è il mio fratello minore. Sto lavorando per il mio fratello cieco.* U přivlastňovacího přídavného jména *tuo* stojí 9 případů z 915 se členem, z 90% jde ale opět o specifikaci substantiva.

Před *nostro* se 3x objevuje ukazovací zájmeno *questo*, které nahrazuje člen.

U *loro* se dokonce objevuje více ukázek bez členu, jednou ale po slovese *diventare*, slovese jmenném se sponou, tudíž sem člen nepatří. Příkladem je věta *Era diventato loro fratello.*

V množném čísle se bez členu objevuje pouze v zanedbatelém množství. Nejvíce u posesiva *miei*. V jednom případě se však objevuje v oslovení, kde se člen nepíše: *Miei fratelli americani, vi consegno la riserva naturale nazionale del fiume.* S posesivem *tuo* stojí ve 2 ze 7 případů po slově *altro*, které člen odsouvá o jednu pozici doleva: *Potrai presentarmi gli altri tuoi fratelli e tutti quanti.*

Ukázky *suoi fratelli* stojí v jednom příkladu po číslovce: *Altri due suoi fratelli fanno i conducenti d' autobus.* A jednou opět po přídavném jménu *altro*, zde člen tedy před posesivem odpadá. U *vostr* *fratelli* stejně tak.

Zdrobnělina *fratellino* (bratříček) stojí vždy se členem. Výjimka je pouze u *mio* a *suo fratello*, kde je ale v pozici přístavku, proto člen chybí: *E se Sean, suo fratellino, avesse (...).*

Tab. 8

Marito	Art. + poss. + subst	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Zdrobnělina maritino	Art. + poss. + dim.	Relat. poměr frek.	Poss. + dim.	Relat. poměr frek.
Mio	0x	0%	1 266x	100%	Mio	85x	97,70%	2x	2,29%
Tuo	2x	0,49%	400x	99,50%	Tuo	20x	95,23%	1x	4,76%
Suo	0x	0%	1 182x	100%	Suo	10x	100%	0x	0%
Nostro	0x	100%	0x	0%	Nostro	0x	0%	0x	0%
Vostro	0x	0%	95x	100%	Vostro	2x	100%	0x	0%
Loro	-	-	-	-	Loro	-	-	-	-

Komentář:

Toto podstatné jméno v překladu znamená manžel. Pokud stojí v italštině s posesivem v jednotném čísle, vyskytuje bez členu. Posesivum *loro* z hlediska významu nemělo cenu vyhledávat.

Tuo marito se dvakrát vyskytlo se členem, a to v těchto ukázkách: *Sono il tuo marito etero. Com'è il tuo marito ideale?* V obou případech je substantivum blíže specifikováno přídavným jménem, proto zde klademe člen. Množné číslo zde neuvádím, jelikož by to nemělo smysl.

Pro zdrobnělina *maritino* jsem použila korpus Araneum Italicum Maius. Ta je ve většině případů doprovázena členem. Výjimkou jsou dvě ukázky u posesiva *mio* a jedna u *tuo*, kde jde ale o přehozený slovosled a člen odpadá kvůli ukazovacímu zájmenu *quello*: *Te e quello splendido tuo maritino!* U posesiva *mio* pak také: *Stò usando quello di mio maritino, ma (...).*

Tab. 9

Moglie Sg.	Art. + poss. + subst	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Mogli Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst	Relat. poměr frek.
Mia	0x	0%	2 295x	100%	Mie	10x	90,90%	1x	9,09%
Tua	0x	0%	902x	100%	Tue	2x	100%	0x	0%
Sua	0x	0%	1 742x	100%	Sue	13x	92,85%	1x	7,14%
Nostra	0x	0%	2x	100%	Nostre	20x	95,23%	1x	4,76%
Vostra	0x	0%	59x	100%	Vostre	14x	100%	0x	0%
Loro	0x	0%	0x	100%	Loro	58x	100%	0x	0%

Komentář:

Zajímavé je, že u příkladu *mia moglie* se ve všech 2 295 případech objevuje pouze samostatně, bez členu. Stejně tak u *tua* a *sua*. Na rozdíl od předešlých substantiv, kde se u těchto tří posesiv objevilo i pár případů se členem. U následujících posesiv tomu

bylo stejně tak, ve 100% případech stojí podstatné jméno *moglie*, které překládáme jako manželka, bez členu.

V množném čísle *mie mogli* v ukázce *Adesso sono entrambe mie mogli* je člen nahrazen číslovkou *entrambe* (obě). U *sue mogli* je pak v člen odsunut před přídavné jméno *altre*: (...) *che raramente faceva visita alle altre sue mogli* (...).

Tab. 10

Nonno Sg.	Art. + poss. + subst	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Nonni Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst	Relat. poměr frek.
Mio	3x	2,18%	134x	97,81%	Miei	43x	97,72%	1x	2,27%
Tuo	4x	5,55%	68x	94,44%	Tuoi	9x	90%	1x	10%
Suo	2x	3,84%	50x	96,1%	Suoi	21x	100%	0x	0%
Nostro	0x	0%	6x	100%	Nostri	11x	100%	0x	0%
Vostro	0x	0%	24x	100%	Vostri	0x	0%	0x	0%
Loro	0x	0%	1x	100%	Loro	11x	100%	0x	0%

Komentář:

Substantivum *nonno*, které do češtiny překládáme jako děda, je podle korpusu přímo ukázkové. Především u množného čísla *nonni*, kde se až na výjimky bez členu vůbec neobjevuje. Jednotné číslo také odpovídá teorii, ve většině případů stojí bez členu.

Zajímavé ale je, že *loro nonno* se v korpusu vyskytuje sice jen jednou, a to bez členu, i když by tu, alespoň podle gramatik, být měl: (...), *mentre loro nonno mi parlava delle meraviglie della luce e dell' ombra*.

Tab. 11

Nonnino	Art. + poss. + dim.	Relat. poměr frek.	Poss. + dim.	Relat. poměr frek.
Mio	10x	100%	0x	0%
Tuo	8x	100%	0x	0%
Suo	2x	100%	0x	0%
Nostro	0x	0%	0x	0%
Vostro	0x	0%	0x	0%
Loro	0x	0%	0x	0%

Komentář:

Zde jsem použila korpus Araneum Italicum Maius z důvodu většího počtu výskytů. Bohužel pro první až třetí osobu u posesiv *nostro*, *vostro*, *loro* se ani v tomto korpusu nevyskytují žádné ukázky. Proto se moje hodnocení zakládá jen na příkladech v jednotném čísle, které se objevují pouze se členem, a to ve 100% případech.

Tab. 12

Nonna	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Plurál nonne	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mia	11x	2,09%	514x	97,90%	Mie	65x	98,48%	1x	1,51%
Tua	6x	3,22%	180x	96,77%	Tue	2x	100%	0x	0%
Sua	4x	2,77%	140x	97,22%	Sue	4x	66,66%	2x	33,33%
Nostra	0x	0%	5x	100%	Nostre	380x	99,21%	3x	1,63%
Vostra	0x	0%	8x	100%	Vostre	19x	100%	0x	0%
Loro	2x	100%	0x	0%	Loro	29x	96,66%	1x	3,33%

Komentář:

Mia nonna podle korpusu stojí 11x se členem, z nichž ve dvou případech jde o rozvíření podstatného jména. V příkladu *sua nonna* jde ve všech čtyřech případech také o specifikaci.

Araneum Italicum Maius užitý pro množné číslo ukazuje, že je většinou doprovázen členem. U posesiva *mie* se vyskytla jedna ukázka, kde člen nestojí, avšak namísto něj je tu číslovka, která člen nahrazuje: *Sono stato cresciuto a musica da due mie nonne*. *Nostre nonne* pak v jednom případě stojí s přídavným jménem *molto*, který užíváme vždy bez členu: (...) *che faceva sì che molte nostre nonne*.

Tab. 13

Cugina Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Cugine Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mia	4x	4,44%	86x	95,55%	Mie	4x	80%	1x	20%
Tua	0x	0%	40x	100%	Tue	0x	0%	1x	100%
Sua	0x	0%	39x	100%	Sue	3x	100%	0x	0%
Nostra	0x	0%	1x	100%	Nostre	1x	100%	0x	0%
Vostra	0x	0%	2x	100%	Vostre	0x	0%	0x	0%
Loro	0x	0%	0x	100%	Loro	1x	100%	0x	0%

Komentář:

Podstatné jméno *cugina* (sestřenice) se v jednotném čísle vyskytuje, až na výjimku, bez členu. Výjimkou je pouze posesivum *mia*, kde se objevily čtyři věty se členem. Jedním z příkladů je věta *Andromeda era la mia cugina preferita*, kde člen stojí z důvodu stupňování přídavného jména. Tudíž je zde člen nutný. Množné číslo v první osobě (*mie cugine*) se bez členu objevuje jednou, a to pouze ve větě *Tre mie cugine ballano al teatro bolshoi a mosca*, kde se člen ani objevit nemůže, protože je nahrazen jiným determinantem, a to číslovkou *tre*.

Jelikož pro substantivum *cugina* je korpus InterCorp v9 – Italian malý, zvolila jsem ještě jiný korpus, a sice Araneum Italicum Minus.

Tab. 14

Cugina Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Cugine Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mia	13x	18,57%	57x	81,42%	Mie	4x	100%	0x	0%
Tua	2x	22,22%	7x	77,77%	Tue	0x	0%	0x	0%
Sua	6x	17,14%	29x	82,85%	Sue	0x	0%	0x	0%
Nostra	1x	100%	0x	0%	Nostre	0x	0%	0x	0%
Vostra	0x	0%	1x	100%	Vostre	0x	0%	0x	0%
Loro	2x	100%	0x	0%	Loro	0x	0%	0x	0%

Komentář:

V korpusu Araneum Italicum Minus můžeme najít již více příkladů. Jako u předchozích členů rodiny se objevily případy, kdy člen před posesivem stojí. Především u posesiv *mia, tua, sua*.

Sua cugina stojí v šesti případech se členem, z toho se pět případů objevuje ve stejné větě, a to: (...) *ha visitato la sua cugina Elisabetta*. Zde člen stojí z důvodu specifikace podstatného jména, což je podstatné jméno vlastní, vyjádřené jménem *Elisabetta*.

Bohužel ale i pro množné číslo je Araneum Italicum Minus pořád malý, hledala jsem tedy dále, a to ještě v Araneum Italicum Maius.

Tab. 15

Cugine Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mie	41x	95,34	2x	4,87%
Tue	5x	100%	0x	0%
Sue	10x	83,33%	2x	16,66%
Nostre	9x	100%	0x	0%
Vostre	2x	100%	0x	0%
Loro	12x	100%	0x	0%

Komentář:

Z korpusu Araneum Italicum Maius je již možné udělat závěr. Množné číslo substantiva *cugina* se ve spojení s posesivem objevuje pouze se členem. Až na dvě výjimky, jako na příkladu *mie cugine*, kdy se sice ve dvou případech objevuje bez členu, ale to z důvodu, že se před posesivem objevuje jiný determinant, který člen nahrazuje. V tomto

konkrétním případě je to číslovka *due*. U příkladu *sue cugine* je to pak *alcune*: *Sovente era visitato da alcune sue cugine di Chieri*.

Tab. 16

Cugino Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Cugini Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mio	2x	1,10%	179x	98,89%	Miei	15x	100%	0x	0%
Tuo	2x	3,44%	56x	96,55%	Tuoi	6x	100%	0x	0%
Suo	7x	12,50%	49x	87,50%	Suoi	5x	100%	0x	0%
Nostro	1x	10%	9x	90%	Nostri	9x	90%	1x	10%
Vostro	0x	0%	10x	100%	Vostri	0x	0%	0x	0%
Loro	1x	50%	1x	50%	Loro	4x	100%	0x	0%

Komentář:

Pro substantivum *cugino* je na rozdíl od jeho ženského protějšku korpus InterCorp v9 – Italian dostačující. U posesiv *nostro* a *vostro* je zřejmě převládající postavení bez členu. U *mio* se objevily dva případy se členem. Jedním z nich je věta *È il figlio di quel mio cugino del Nord Dakota*. Zde člen odpadá kvůli zájmenu *quel*. U *tuo* je to pak například věta: *È il tuo cugino di primo grado*, kde jde o upřesnění podstatného jména. U posesiva *suo* stojí se členem osm případů, tři z toho ale spadají do výjimky jako předešlé posesivum *suo*, a sice upřesnění substantiva, proto zde stojí člen: *Al suo cugino preferito*. Stejně tak u *nostro*: *Bob è il nostro cugino banchiere*.

U množného čísla je pak před posesivy jednoznačné postavení se členem.

Tab. 17

Zio Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Zii Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mio	2x	0,36%	548x	99,63%	Miei	14x	100%	0x	0%
Tuo	3x	1,31%	225x	98,68%	Tuoi	19x	90,47%	2x	9,52%
Suo	1x	0,56%	175x	99,43%	Suoi	8x	100%	0x	0%
Nostro	7x	50%	7x	50%	Nostri	4x	100%	0x	0%
Vostro	4x	12,50%	28x	87,58%	Vostri	3x	100%	0x	0%
Loro	6x	75%	2x	25%	Loro	1x	100%	0x	0%

Komentář:

Posesiva *mio*, *tuo*, *suo*, *vostro* stojí vždy bez členu. V korpusu se sice objevily i ukázky se členem, u všech případů tomu tak je ale kvůli upřesnění substantiva. *Nostro zio* se v korpusu objevuje přesně napůl, sedm ukázek bylo se členem, sedm bez. *Loro* stojí

dvakrát bez členu, a to po slovese *essere*. V množném čísle je jednoznačné postavení tohoto substantiva se členem.

Tab. 18

Zia Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Zie Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mia	0x	0%	68x	100%	Mie	8x	100%	0x	0%
Tua	2x	5,71%	33x	94,28%	Tue	6x	100%	0x	0%
Sua	3x	11,53	23x	88,46%	Sue	23x	88,46%	3x	11,53%
Nostra	1x	33,33%	2x	66,66%	Nostre	0x	0%	0x	0%
Vostra	0x	0%	11x	100%	Vostre	2x	100%	0x	0%
Loro	0x	0%	2x	100%	Loro	0x	0%	0x	0%

Tab. 19

Zietta	Art. + poss. + dim.	Relat. poměr frek.	Poss. + dim.	Relat. poměr frek.
Mia	18x	100%	0x	0%
Tua	3x	100%	0x	0%
Sua	6x	100%	0x	0%
Nostra	2x	100%	0x	0%
Vostra	0x	0%	0x	0%
Loro	0x	0%	0x	0%

Komentář:

V jednotném čísle se se členem objevuje jen ojedinělý počet příkladů stojící se členem, většina stojí vždy bez členu. U posesiva *sua* se v korpusu objevily 3 příklady se členem. Například věta *Conoscevo la sua zia Clara*. Zde stojí člen, protože podstatné jméno *zia* je blíže specifikováno, a to jiným vlastním podstatným jménem *Clara*. Pokud je substantivum blíže specifikováno, klademe před posesivum člen.

Další větou z korpusu, kde se objevuje člen, je věta *Chi è la tua zia preferita?* Zde stojí člen, protože je přídavné přivlastňovací jméno stupňované, tudíž je nezbytné, aby posesivum stálo se členem.

Pro zdobnělinu *zietta*, které v češtině znamená tetička, jsem zvolila korpus Araneum Italicum Maius pro větší počet uvedených příkladů. Bohužel pro množné číslo *ziette* se ani v tomto korpusu nevyskytovaly žádné příklady, proto jsem ho do tabulky nezaznamenávala. Podstatné jméno *zietta* doprovází člen, a to dokonce ve 100% případech, takže zcela odpovídá teorii.

Tab. 20

Figlio Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst	Relat. poměr frek.	Figli Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst	Relat. poměr frek.
Mio	13x	3,28%	383x	96,71%	Miei	488x	98,38%	8x	1,61%
Tuo	11x	5,78%	179x	94,21%	Tuoi	202x	99,01%	2x	0,98%
Suo	21x	7,02%	278x	92,97%	Suoi	342x	99,71%	8x	1,77%
Nostro	9x	5,59%	152x	94,40%	Nostri	423x	99,79%	1x	0,23%
Vostro	1x	0,71%	138x	99,28%	Vostri	102x	99,02%	1x	0,97%
Loro	30x	75%	10x	25%	Loro	283x	100%	0x	0%

Tab. 21

Figlietto	Art. + poss. + dim.	Relat. poměr frek.	Poss. + dim.	Relat. poměr frek.
Mio	31x	96,87%	1x	3,12%
Tuo	2x	100%	0x	0%
Suo	2x	100%	0x	0%

Komentář:

V množném čísle mnohonásobně převládá postavení se členem, více jak 98%. Posesivum *miei* se bez členu objevuje 8x. Například ale ve větě *Cosa posso dire agli altri miei figli?* se člen pouze odsunul až před přídavné jméno *altri*. Stejně tak ve větě *E gli altri tuoi figli ti chiedono*.

U posesiva *suoi* se objevuje osm případů bez členu, v toho v sedmi případech je to po slovese *essere*, osmý po předložce *di*.

Pro zdobnělinu *figlietto* jsem použila korpus *Araneum Italicum Maius*. Tato zdobnělina je téměř vždy doprovázená členem. *Nostro*, *vostro* a *loro figlietto* jsem do tabulky nezapsala, protože se tam neobjevují.

Tab. 22

Figlia Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Figlie Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mia	4x	0,29%	1339x	99,77%	Mie	66x	98,50%	1x	1,49%
Tua	2x	0,47%	419x	99,52%	Tue	17x	100%	0x	0%
Sua	5x	0,55%	902x	99,44%	Sue	48x	97,95%	1x	2,04%
Nostra	4x	4,16%	92x	95,83%	Notre	20x	95,23%	1x	4,76%
Vostra	5x	5,81%	81x	94,18%	Vostre	15x	100%	0x	0%
loro	23x	88,46%	3x	11,53%	Loro	26x	100%	0x	0%

Komentář:

Figlia (dcera) se ve více jak 94% vyskytuje bez členu. Existuje i pár výjimek, u posesiva *mia* jsou ale všechny čtyři případy ovlivněné specifikací podstatného jména: *Ricordi la mia figlia più piccola?*

U posesiva *tua* i *sua* také tak u všech případů: *Lei è la madre biologica della tua figlia illegittima. Ora è formalmente la sua figlia adottiva.*

Mie figlie stojí jednou bez členu, a to v případě *Spesso dico alle altre mie figlie che (...)*, kde je člen pouze kladen před přídavné jméno *altre*.

U posesiva *nostra* je člen nahrazen číslovkou *due*, která člen nahradila: (...) *e le due nostre figlie sono distanti anche per (...)*.

Tab. 23

Suocera Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mia	0x	0%	87x	100%
Tua	0x	0%	11x	100%
Sua	0x	0%	8x	100%
Nostra	0x	0%	11x	100%
Vostra	3x	9,375%	32x	91,42%
Loro	1x	100%	0x	0%

Komentář:

Suocera je podstatné jméno, které do češtiny překládáme jako tchýně. *Mia, tua, sua* suocera jsem hledala v korpusu Araneum Italicum Minus, pro *nostra, vostra, loro* jsem musela použít větší korpus, korpus Araneum Italicum Maius. Pouze tři případy neodpovídají teorii v gramatikách, jinak všechny ostatní ano, dokonce stoprocentně. Možné číslo neuvádím, protože se ani v korpusu Araneum Italicum Maius žádné věty neobjevují.

Tab. 24

Suocero Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mio	0x	0%	43x	100%
Tuo	0x	0%	9x	100%
Suo	0x	0%	19x	100%

Komentář:

U podstatné jména *suocero* (tchán) uvádím pouze posesiva *mio, tuo, suo*, jelikož se v korpusu u ostatních neobjevují žádné ukázky a nebylo by tedy možné je zhodnotit. U

těchto tři přivlastňovacích přídavných jmen se ve všech případech objevují pouze bez členu.

Tab. 25

Il nipote Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst	Relat. poměr frek.	I nipoti Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst	Relat. poměr frek.
Mio	5x	2,59%	188x	97,40%	Miei	35x	94,59%	2x	5,40%
Tuo	0x	0%	41x	100%	Tuoi	14x	100%	0x	0%
Suo	5x	5,74%	82x	94,25%	Suoi	15x	100%	0x	0%
Nostro	0x	0%	13x	100%	Nostri	24x	100%	0x	0%
Vostro	0x	0%	16x	100%	Vostri	6x	100%	0x	0%
Loro	0x	0%	0x	0%	Loro	11x	91,66%	1x	8,33%

Komentář:

Podstatné jméno *nipote* do češtiny překládáme jako vnuk či vnučka. V jednotném čísle mají tato substantiva stejný tvar, pohlaví rozlišujeme členy *il/la*. V množném rodě pak pomocí členů *i/le*.

Nipote v mužském rodě zpravidla odpovídá gramatikám, v případě jednotného čísla u posesiva *mio* tři z pěti ukázek se pojí se členem z důvodu rozvitého podstatného jména: *Come sta il mio nipote preferito?* U posesiva *suo* tomu pak bylo u všech ukázek. Množné číslo *miei nipoti* se v 94 procentech vyskytuje se členem, bez členu stojí pouze dva případy, a to po slovese *essere*, stejně tak u posesiva *loro*.

Tab. 26

La nipote Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst	Relat. poměr frek.	Le nipoti Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst	Relat. poměr frek.
Mia	2x	1,78%	110x	92,21%	Mie	31x	93,93%	2x	6,06%
Tua	1x	3,57%	27x	96,42%	Tue	4x	100%	0x	0%
Sua	4x	4,21%	91x	95,78%	Sue	25x	89,28%	3x	10,71%
Nostra	0x	0%	4x	100%	Nostre	5x	100%	0x	0%
Vostra	0x	0%	6x	100%	Vostre	0x	0%	1x	100%
Loro	0x	0%	0x	0%	Loro	100x	99%	1x	0,99%

Komentář:

Podstatné jméno *nipote* v ženském rodě, které do češtiny překládáme jako vnučka, se v jednotném čísle objevuje většinou bez členu, výjimkou je jen 7 případů, z nichž 4 stojí se členem, protože substantivum je doplněné o nějaké přídavné jméno či vztaznou větu. Jeden případ je s přídavným jménem *altra*, kdy se zde člen objevuje, akorát nestojí

těsně u posesiva, ale před tímto adjektivem: *No, l' ansiolitico mi serve per l' altra mia nipote.*

Ačkoli pro *nipote* v množném čísle mužského rodu byl korpus InterCorp v9 – Italian dostačující, pro stejné substantivum v ženském rodě ne. Proto jsem použila korpus Araneum Italicum Maius.

Mie nipoti stojí dvakrát bez členu, jednou po slovese *essere* a podruhé člen nahradila číslovka *due*: (...) *io viaggiava alla volta di Roma in compagnia di due mie nipoti. Sue nipoti* stojí dvakrát bez členu po slovese *essere*.

Tab. 27

Genero Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mio	2x	7,40%	25x	92,59%
Tuo	0x	0%	7x	100%
Suo	0x	0%	6x	100%
Nostro	0x	0%	0x	0%
Vostro	0x	0%	5x	100%
Loro	0x	0%	0x	0%

Tab. 28

Genero Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mio	3x	5,17%	55x	94,82%
Tuo	0x	0%	9x	100%
Suo	14x	13,33%	91x	86,66%
Nostro	0x	0%	0x	0%
Vostro	0x	0%	2x	100%
Loro	0x	0%	0x	0%

Komentář:

I podstatné jméno *genero*, které do češtiny překládáme jako zeť, téměř odpovídá teorii a ve spojení s posesivem stojí převážně bez členu. Se členem se objevuje jen ve spojení s posesivem *mio*. V korpusu stojí věta *Bene, caro il mio genero, pensaci*. Zde by neměl stát člen ze dvou důvodů. Jednak protože substantivum označuje člena rodiny a také proto, že v oslovení před posesivem člen neklademe.

Zde jsem neuváděla množné číslo, protože se v korpusu prakticky neobjevuje.

Vyhledala jsem toto substantivum ještě v korpusu Araneum Italicum Maius, protože v InterCorp v9 – Italian se objevuje málo ukázek. Bohužel u *nostro*, *vostro*, *loro* se ani zde moc ukázek nevyskytuje.

Z obou korpusů je ovšem zřejmé, že u posesiv *mio, tuo suo* se člen ve většině případů objevuje bez členu.

Tab. 29

Nuora Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Nuore Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mia	1x	2,85%	34x	97,14%	Mie	3x	100%	0x	0%
Tua	2x	13,33%	13x	86,66%	Tue	0x	0%	0x	0%
Sua	6x	11,53%	46x	88,46%	Sue	5x	100%	0x	0%
Nostra	0x	0%	0x	0%	Nostre	1x	100%	0x	0%
Vostra	0x	0%	2x	100%	Vostre	2x	100%	0x	0%
Loro	1x	100%	0x	0%	Loro	0x	0%	0x	0%

Komentář:

Pro substantivum *nuora* (snacha) jsem použila korpus Araneum Italicum Maius. V jednotném čísle stojí většinou bez členu, u posesiva *mia* pak pouze v jedné ukázce, kde je ale podstatné jméno doplněno vlastním jménem, proto zde stojí člen: (...) *per la guarigione della mia nuora Antonia*.

U *sua nuora* tomu bylo taky tak, dva ze šesti případů jsou rozvíte přídavným jménem.

V množném čísle stojí bez výjimky se členem.

Tab. 30

Matrigna	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mia	14x	93,33%	1x	6,66%
Tua	11x	91,66%	1x	8,33%
Sua	4x	100%	0x	0%
Nostra	1x	100%	0x	0%
Vostra	0x	0%	0x	0%
Loro	3x	100%	0x	0%

Komentář:

Podle gramatik podstatné jméno *matrigna*, do češtiny přeložené jako nevlastní matka, ve spojení s posesivem stojí bez členu, stejně jako pojmenování dalších členů rodiny. Korpus však tuto teorii vyvrací a ukazuje, že se objevuje se členem. Tudíž můžeme říci, že podle korpusu substantivum *matrigna* nepatří do skupiny označující rodinu a blízké příbuzné a stojí-li posesivem, chová se jako obyčejné substantivum.

U *mia matrigna* je jeden případ, kdy člen nestojí, a to z důvodu, že jde o přísudek jmenný se sponou, o kterém jsem se zmiňovala v teoretické části. Posesivum se nachází

po slovese *diventare*. V tomto případě tedy člen vynecháváme. V korpusu se objevuje tato věta: *Non dirò che il vostro progetto di diventare mia matrigna mi entusiasma*.

Pro posesiva *nostra, vostra, loro* jsem zvolila korpus Araneum Italicum Maius. Bohužel i tak se zde nevyskytuje dost vět, a tak můžeme aspoň zhodnotit posesivum *loro*, které ve všech třech případech stojí se členem.

Množné číslo opět neuvádím z důvodu nedostatku příkladů v korpusu.

Tab. 31

Patrigno	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mio	23x	95,83%	1x	4,16%
Tuo	7x	100%	0x	0%
Suo	39x	97,5%	1x	2,5%
Nostro	0x	0%	0x	0%
Vostro	1x	100%	0x	0%
Loro	3x	100%	0x	0%

Komentář:

Patrigno (nevlastní otec) jsem hledala v korpusu Araneum Italicum Maius. Chová se stejně jako přechozí substantivum *matrigna* (nevlastní matka), a to v tak, že posesivum předchází člen. Na základě ukázek z korpusu tedy můžeme říct, že tato dvě podstatná jména vyvracejí teorii, kterou uvádím v teoretické části, že se i před těmito podstatnými jmény člen nepíše, pokud jsou v jednotném čísle ve spojení s posesivem. V tomto ohledu tedy nepatří do kategorie substantiv označující rodinu a blízké příbuzné.

Tab. 32

Cognata Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Cognate Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mia	1x	3,57%	27x	96,42%	Mie	8x	100%	0x	0%
Tua	1x	16,66%	5x	83,33%					
Sua	0x	0%	22x	100%					
Nostra	0x	0%	1x	100%					
Vostra	0x	0%	2x	100%					
Loro	0x	0%	1x	100%					

Komentář:

Pro první tři posesiva jsem použila výchozí korpus- InterCorp v9 – Italian. *Mia, tua* a *sua cognata* se vyskytuje až na dvě výjimky bez členu. V prvním případě se u *mia cognata* sice člen objevuje, nicméně jde o stupňování přídavného jména, takže je zde člen nezbytný. V korpusu se objevila tato ukázka: (...) *con la mia cognata preferita* (...).

V korpusu Araneum Italicum Maius se pro *nostro*, *vostro*, *loro* objevuje pouze pár vět, ale ukazuje, že se objevují pouze bez členu. A to i posesivum *loro*, které by jinak mělo stát se členem.

U plurálu (*cognate*) jsem do tabulky zapsala pouze tvar *mie cognate*, protože pro další tvary se zde neobjevily žádné ukázky. V množném čísle se toto substantivum ve spojení s posesivem *mie* objevuje pouze se členem, a to ve všech osmi případech.

Tab. 33

Cognato Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst	Relat. poměr frek.	Cognati Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst	Relat. poměr frek.
Mio	2x	3,70%	52x	92,29%	Miei	19x	100%	0x	0%
Tuo	1x	6,66%	14x	93,33%					
Suo	1x	4%	24x	96%					
Nostro	0x	0%	1x	100%					
Vostro	0x	0%	2x	100%					
Loro	1x	100%	0x	0%					

Komentář:

Až na ojedinělé případy se toto podstatné jméno objevuje bez členu. U posesiva *tuo* ve větě: *Qui Pat, il tuo cognato carico di milioni* stojí člen kvůli upřesnění substantiva. Po posesivu *suo* následuje vztavná věta, proto je substantivum doprovázeno členem: (...) *di un suo cognato, a cui in quei giorni era venuto (...)*.

Pro množné číslo nebyl tento korpus dostačující, proto jsem hledala v Araneum Italicum Maius. I zde pro nedostatek ukázek uvádím jen posesivum *miei*, které se ve všech 19 případech vyskytuje se členem.

Tab. 34

Ragazzo Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Ragazzi Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst	Relat. poměr frek.
Mio	312x	100%	0x	0%	Miei	152x	99,34%	1x	0,65%
Tuo	212x	99,53%	1x	0,46%	Tuoi	71x	100%	0x	0%
Suo	134x	100%	0x	0%	Suoi	44x	97,77%	1x	2,22%
Nostro	13x	100%	0x	0%	Nostri	46x	100%	0x	0%
Vostro	6x	100%	0x	0%	Vostri	5x	100%	0x	0%
Loro	5x	100%	0x	0%	Loro	10x	100%	0x	0%

Komentář:

Dalšího zástupce jsem vybrala *il ragazzo*, podstatné jméno, které do češtiny překládáme jako přítel. Nebo v tomto případě spíše jako partner. Aby mělo toto podstatné jméno

význam partnera, musí stát s posesivem. Samotné bez posesiva pak znamená pouze chlapec. Toho substantivum nespadá přímo do této skupiny, protože ačkoli bychom řekli, že patří do kategorie rodiny a blízkých příbuzných, v pravém slova smyslu se neřadí mezi členy rodiny. Zde tedy gramatiky upřednostňují užití členu před posesivem. Neplatí zde proto ani výjimky, jako je množné číslo, zdvojnásobení a podobně. Rozhodla jsem se, že tuto teorii na základě korpusu ověřím.

Pokud před posesivy nestojí jiný determinant, většinou se píše se členem. Až na tyto výjimky: *Anna, come mai tuo ragazzo non era qui per tacchino? Ecco perché qua fuori, sono tutti miei ragazzi.*

Poi ci hanno pensato Raph e suoi ragazzi.

Ragazzo má řadu jiných významů, které jsou častější. Jako označení pro partnera v milostném vztahu se podstatné jméno *ragazzo* začalo používat relativně nedávno. Dříve se spíše užívalo *fidanzato*. Proto jsem se rozhodla vyhledat ještě substantivum *fidanzato*. Použila jsem korpus Araneum Italicum Maius.

Tab. 35

Fidanzato Sg.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Fidanzati Pl.	Art. + poss. + subst.	Relat. poměr frek.	Poss. + subst.	Relat. poměr frek.
Mio	794x	97,90%	17x	2,09%	Miei	13x	92,85%	1x	7,14%
Tuo	140x	99,29%	1x	0,70%	Tuoi	1x	100%	0x	0%
Suo	775x	95,67%	35x	4,69%	Suoi	11x	100%	0x	0%
Nostro	8x	100%	0x	0%	Nostrì	4x	100%	0x	0%
Vostro	79x	98,75%	1x	1,25%	Vostri	7x	100%	0x	0%
Loro	4x	100%	0x	0%	Loro	23x	95,83%	1x	4,16%

Komentář:

Podstatné jméno *fidanzato* stojí ve většině případů se členem. V jednotném čísle můžeme najít i věty, kde se člen neobjevuje. Nejvíce takových příkladů se ukázalo u posesiva *suo*. Nicméně nutno říct, že i *suo fidanzato* se 11x vyskytuje v přístavku. Jak jsem zmínila v teoretické části, v přístavku posesivum stojí bez členu: (...) *con Innocenzo Monti, suo fidanzato e poi marito, fino alla drammatica scoperta della malattia (...)*. Další velký počet příkladů, kdy se člen neobjevuje, je u *mio fidanzato*. Ve větě *Gli ho ben permesso d' essere mio fidanzato prima e mio marito poi (...)* člen nestojí, protože se vyskytuje po slovese *essere* v přísudkovém postavení.

2.2.2. Postpozice posesiv

Člen píšeme i tehdy, když se posesivum objevuje v postpozici (N + POSS), tedy v přehozeném slovosledu, než je obvyklé. Věta tedy nezní takto: *È la mia borsa*, ale takto: *È la borsa mia*.

U běžných substantiv je jedno, v jakém postavení stojí, zkoumáme-li existenci členu, ale pro podstatná jména označující rodinu a blízké příbuzné je toto postavení důležité. Při normálním slovosledu, tedy POSS + N, se člen neobjevuje, pokud nejde o již zmíněné výjimky. Pokud ale posesivum stojí v postpozici, člen se před podstatnými jmény objevuje. Schéma pak vypadá takto: ART. + N + POSS.

Tab. 36

Postpozice posesiva	Počet výskytů	Relat. poměr frek.
Amico mio	733x	98,38%
L' amico mio	12x	1,61%
Amica mia	37x	97,36%
L' amica mia	1x	2,63%

Tab. 37

Postpozice posesiva	Počet výskytů	Relat. poměr frek.
Cane mio	2x	28,57%
Il cane mio	5x	71,42%

Tab. 38

Postpozice posesiva	Počet výskytů	Relat. poměr frek.
La madre mia	29x	8,89%
Madre mia	297x	91,10%

Tab. 39

Postpozice posesiva	Počet výskytů	Relat. poměr frek.
Il nonno mio	2x	40%
Nonno mio	3x	60%

Tab. 40

Postpozice posesiva	Počet výskytů	Relat. poměr frek.
Il marito mio	6x	16,21%
Marito mio	31x	83,78%

Tab. 41

Postpozice posesiva	Počet výskytů	Relat. poměr frek.
La figlia mia	5x	1,31%
Figlia mia	379x	99,47%

Komentář:

Jako první jsem zkoumala podstatné jméno *amico*. V korpusu se ve většině ukázek objevilo bez členu, 90% je ale ovlivněno tím, že stojí v oslovení, které člen nepřipouští. V ženském rodě se pouze jednou vyskytuje se členem. Ve 20 případech také stojí v oslovení.

Dále jsem zjišťovala podstatné jméno *cane* s posesivem *mio*. Zde se v 5 ze 7 případů objevuje se členem a odpovídá tak teorii.

Zaměřila jsem se především na členy rodiny, abych ověřila, zda v postpozici před posesivy stojí člen. Hledala jsem v korpusu Araneum Italicum Maius.

U případu *madre mia* se v 91% objevuje bez členu. Na rozdíl od substantiva *nonno mio*, kde už je užití, respektive neužití se členem dost vyvážené. Co se týče *marito mio*, převažuje užití bez členu, a to ve 31 případech. Nutno dodat, že v jednom případě je člen nahrazen ukazovacím zájmenem *questo* a v jednom stojí v oslovení, kdy se člen vypuští: *Ascolta marito mio, domattina all'alba prendi i due bambini (...)*.

Postpozice podstatného jména *figlia* stojí v 99% bez členu. V pěti ukázkách jde ale o oslovení, v deseti případech pak stojí před substantivem přídavné jméno.

Závěr

V mé bakalářské práci bylo hlavním cílem na základě sekundární literatury popsat přítomnost členů a dalších determinantů u posesiv v italštině a poté za pomoci korpusu Intercorp tuto teorii ověřit.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. Teoretické, která je dále členěná na kapitoly, a praktické, která obsahuje korpusová data.

První kapitola teoretické části je věnována obecnému popisu. Dozvěděli jsme se, co to přivlastňovací přídavná jména a zájmena jsou, jejich vlastnosti, jaké tvary odpovídají jednotlivým osobám i další posesiva, jako je *proprio* a *altrui*. Dále pak posesiva zpodstatnělá a lexikalizovaná.

Druhá kapitola obsahuje popis postavení posesiva. Dočetli jsme se, že posesivum v italském jazyce může stát před substantivem nebo může stát samostatně. Také uvádím slovní spojení, kdy se posesivum klade výhradně před či za podstatné jméno nebo kdy ho zcela vynecháváme.

Teorie popsaná ve třetí kapitole této práce je východiskem pro zkoumání v korpusu. Jedná se totiž o kapitolu zabývající se užití členů a determinantů u posesiv. Napřed oba termíny vysvětluji, dále pak v podkapitole popisuji přítomnost členu před přivlastňovacími přídavnými jmény, před kterými stojí zpravidla určitý člen, případně také člen neurčitý nebo determinační adjektivum. U přivlastňovacích zájmen je pak užití členu či determinantu povinné. Další podkapitolu věnuji výjimkám, kdy se člen před posesivy vynechává. Bez členu stojí substantiva označující rodinu a blízké příbuzné, poté určitý člen vynecháváme v doplňku, v přístavku, v přísudku jmenném se sponou a v ustálených vazbách. Dále pak ve vokativu, což je ale morfologický pád, který jako takový italština nemá, nahrazuje ho absencí členu a specifickou melodií. Výjimkou jsou posesiva *proprio* a *altrui*, která jsou doprovázená členem vždy. Také uvádím ustálené vazby, kde člen také vynecháváme. Třetí podkapitola nese název Rodina a blízcí příbuzní. Zde jsme se dozvěděli, že na rozdíl od ostatních podstatných jmen substantiva, která označují rodinu a blízké příbuzné, v kombinaci s přivlastňovacím přídavným jménem či zájmenem ve standardní italštině stojí bez určitého členu. Jde o podstatná jména *madre, nonno, nonna, zio, zia, figlio, figlia, fratello, sorella, marito, moglie, nipote, cugino, cugina, suocero, suocera, patrigno, matrigna, cognato, cognata, genero* a *nuora*. Ovšem ne vždy stojí bez členu. Se členem se naopak objevují tato substantiva, stojí-li v množném čísle, s posesivem *loro* či

proprio, ve zdrobnělině, také pokud je substantivum dále modifikováno nebo když je podstatné jméno před zájmenem v postpozici.

Ve čtvrté kapitole jsem nastínila vývoj posesiv. Stejně jako další románské se italština vyvinula z lidové, tzv. vulgární latiny. Zmiňuji postavení posesiv v latině a staré italštině a ve zkratce i popisuji, kdy se užíval či neužíval člen.

Poslední kapitolou uzavírající teoretickou část je kapitola, která popisuje posesiva u jiných evropských jazyků. Vybrala jsem jazyk anglický, francouzský a španělský.

Výchozí literaturou mi byly zejména italské publikace zabývající se italskou gramatikou. Největší oporou mi byla mluvnice od Sylvy Hamplové a *Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo* od Patoty.

V praktické části bakalářské práce bylo mým úkolem ověřit a následně potvrdit či vyvrátit teorii, kterou popisují především ve třetí kapitole teoretické části. Materiál pro můj výzkum mi poskytl Korpus Intercorp. Nejvíce jsem se zaměřila na posesiva týkající se rodiny a blízkých příbuzných. Snažila jsem se ověřit, zda se opravdu vyskytují bez členu, stojí-li v jednotném čísle, dále jsem pak zaznamenala množné číslo a zdrobněliny, se kterými člen naopak užíváme. Výsledky, které jsem vyhledala v korpusu, jsem zaznamenala do tabulek a v komentáři pod nimi vše shrnula. V tabulce uvádím i Relativní poměr frekvencí výskytů. Z tabulek je pak zřejmé, že většina substantiv zmíněných výše z větší části odpovídá teorii. Objevuje se i pár výskytů, které teorii neodpovídají, některé jsem se pokusila odůvodnit. Výjimkou jsou substantiva *patrigno* a *matrigna*, která se chovají jako obyčejná substantiva. Jsou tedy doprovázena členem či jiným determinantem a v tomto ohledu tedy nespádají do kategorie rodiny a blízkých příbuzných. Substantiva označující nejbližší rodinu, mezi které patří především *madre*, *padre*, *fratello* a *sorella* se oproti ostatním členům objevují v pár případech v obou variantách, a to se členem i bez před posesivy. Nejvýraznějším takovým posesivem je *mio*. U podstatného jména *cugina* se dokonce v 18,57% objevuje se členem. Jako zajímavost bych chtěla uvést, že *papà* a *mamma* se jako zdrobněliny u posesiva *mio* vyskytují dokonce více bez členu. Nutno dodat, že ostatní substantiva ve zdrobnělinách již povětšinou odpovídají teorii.

Dalším zkoumáním bylo postavení posesiva v postpozici, tedy v přehozeném slovosledu, kde by měl stát člen. Zde je obtížné udělat nějaký závěr, protože přítomnost či nepřítomnost členu je dost proměnlivá. Můžeme obecně říci, že u členů rodiny i v postpozici převládá postavení bez členu, nicméně v mnoha případech stojí v oslovení.

Riassunto

Lo scopo della mia tesi di laurea breve è stato quello di descrivere la presenza degli articoli e degli altri determinanti con i possessivi nell'italiano sulla base della letteratura secondaria e in seguito con l'aiuto del corpus Intercorp quello di verificare la teoria.

La tesi è composta da due parti principali. La prima è teorica ed è divisa in capitoli che descrivono la grammatica e la teoria dei possessivi. La seconda è pratica che include i dati provenienti dal corpus.

Il capitolo iniziale della parte teorica è dedicato alla descrizione generale dei possessivi. Ho descritto che cosa sono i possessivi, le loro proprietà, quali forme corrispondono alle persone grammaticali e gli altri possessivi proprio e altrui. Poi i possessivi sostantivati e lessicalizzati.

Il secondo capitolo contiene la descrizione della posizione del possessivo. Il possessivo nell'italiano può essere davanti al sostantivo, dopo il sostantivo o separato. Presento anche le locuzioni fisse dove è necessario porre il possessivo solamente davanti o dopo il sostantivo o i casi in cui è tralasciato.

La teoria descritta nel terzo capitolo è importante per la mia ricerca nel corpus. Esso si occupa dell'uso degli articoli e di altri determinanti con i possessivi. All'inizio spiego che cosa significano i termini gli articoli e i determinanti, poi descrivo la presenza degli articoli davanti agli aggettivi possessivi dove di solito c'è un articolo determinativo, eventualmente indeterminativo o l'aggettivo determinato. Con i pronomi possessivi è quasi sempre obbligatorio usare un articolo. Una altra parte di questo capitolo si dedica alle eccezioni quando l'uso dell'articolo è omissivo. Senza un articolo usiamo i sostantivi che indicano i membri della famiglia, nel predicato nominale e complemento predicativo dell'oggetto, nell'apposizione e nelle locuzioni fisse. Anche nella locuzione che è il caso morfologico che nella lingua italiana non esiste, ma viene sostituito attraverso l'omissione dell'articolo e con la intonazione specifica. Ci sono anche elencati le locuzioni fisse che omettono l'articolo. I possessivi proprio e altrui sono interessanti, perché sono sempre accompagnati dall'articolo. La terza parte ha il titolo „La famiglia e i parenti stretti“. Al contrario degli altri sostantivi, questi sostantivi che indicano la famiglia e i suoi membri non sono nell'italiano standard accompagnati dall'articolo se si trovassero con il possessivo. Si tratta dei sostantivi padre, madre,

nonno, nonna, zio, zia, figlio, figlia, fratello, sorella, marito, moglie, nipote, cugino, cugina, suocero, suocera, patrigno, matrigna, cognato, cognata, genero a nuora. Ma non sempre stanno senza articolo. Parlo dei casi quando sono nel plurale, con il possessivo loro o proprio, nel diminutivo, quando il sostantivo è modificato dall'aggettivo o quando il sostantivo sta davanti al possessivo, vale a dire nella postposizione.

Nel quarto capitolo ho tracciato lo sviluppo dei possessivi. Ugualmente come le altre lingue romanze la lingua italiana si è sviluppata dal latino volgare. Menziono la posizione del possessivo nel latino e nell'italiano antico e in breve descrivo quando si usava o non usava l'articolo.

L'ultimo capitolo che conclude la parte teorica è un breve capitolo che descrive i possessivi nelle altre lingue straniere, cioè nella lingua inglese, francese ed spagnola.

Il pilastro principale nella parte teorica è stato il libro di grammatica di Sylva Hamplová e „La grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo“ di Giuseppe Patota.

Nella parte pratica della mia tesi di laurea breve il mio scopo è stato verificare e successivamente sostenere o confutare la teoria descritta soprattutto nel terzo capitolo della parte teorica. Il materiale per la mia ricerca mi è stato fornito dal corpus Intercorp. Ho puntato la mira sui possessivi con i sostantivi che indicano i membri della famiglia. Ho cercato di verificare se si trovassero davvero senza articolo quando sono nel singolare. Poi per alcuni rappresentanti ho annotato il loro plurale e i diminutivi, perché in questi condizioni un articolo è obbligatorio. I risultati che ho trovato nel corpus li ho scritti nella tabella e sotto a essa ho scritto i commenti dove ho fatto un riassunto. Nella tabella presento anche un rapporto relativo alle frequenze delle presenze.

Nelle tabelle possiamo leggere che la maggior parte dei sostantivi che ho menzionato sopra corrisponde alla teoria. Ci sono anche alcuni casi su cui non sono in accordo. Essi ho provato di giustificarli. Le eccezioni sono i sostantivi „patrigno“ e „matrigna“ che si comportano come sostantivi normali quindi sono accompagnati dall'articolo e in questo aspetto non appartengono a questa classificazione. Alcuni casi dei sostantivi che indicano i parenti stretti come *madre, padre, fratello, sorella* esistono anche in tutt'e due le varianti, con o senza l'articolo davanti al possessivo. Tale possessivo marcato è *mio*, che per esempio con il sostantivo *cugina* si trova nel 18,57 per cento con un articolo. Come curiosità vorrei menzionare i diminutivi „papà“ e „mamma“ che si trovano con il possessivo *mio* perfino senza articolo. Bisogna dire che gli altri diminutivi per lo più coincidono con la teoria.

L'altra mia ricerca si occupa della posizione del possessivo nella postposizione, cioè in un'ordine di parole cambiato, dove secondo le grammatiche dovrebbe esserci l'articolo. È molto difficile fare una conclusione perché la presenza o l'assenza dell'articolo è mutevole. Possiamo dire che nella postposizione i sostantivi che indicano la famiglia e i parenti stretti si trovano prevalentemente senza articolo, tuttavia in molti casi è causato da locuzione. E in questo caso l'articolo è traslaciato.

Seznam použité literatury a zdrojů

Tištěné prameny:

BAHNÍKOVÁ, Alena, Hana BENEŠOVÁ a Ludmila EHRENBERGEROVÁ. *Italština*. 2. vyd. Praha: Leda, 2008. ISBN 978-80-7335-116-8.

DARDANO, Maurizio a Pietro TRIFONE. *Grammatica italiana modulare*. Bologna: Zanichelli, 2002. ISBN 9788808090959.

DUBSKÝ, Josef. *Španělština pro jazykové školy I*. Praha: SPN, 1990. Učebnice pro jazykové školy (SPN). ISBN 80-04-21038-4.

DUŠKOVÁ, Libuše. *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny: celostátní vysokoškolská učebnice pro stud. filozofických a pedagogických fakult stud.oborů 73-22-8 Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů, aprobace anglický jazyk a literatura*. Praha: Academia, 1988.

FERRAROVÁ, Miroslava, Vlastimila POSPÍŠILOVÁ a Eva FERRAROVÁ. *Italština pro samouky a věčné začátečníky: [doma i ve třídě zábavně a zajímavě]*. Brno: Edika, 2013. ISBN 978-80-266-0108-1.

HAMPLOVÁ, Sylva. *Nástin vývoje italského jazyka*. Praha: Karolinum, 2002. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0396-9.

HAMPLOVÁ, Sylva. *Stručná mluvnice italštiny*. 3. dopl. vyd. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0551-X.

HENDRICH, Josef, Oldřich KULÍK, Jaromír TLÁSKAL, Jarmila HAMPLOVÁ-ŠUSTEROVÁ, Libuše TŘEŠTÍKOVÁ, Alica ŠUFLIARSKA a Rudolf BETÁK. *Francouzština pro jazykové školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968.

JANEŠOVÁ, Jarmila. *Italština pro samouky*. 6., přeprac. vyd. ilustrovala Milada MAREŠOVÁ. Praha: SPN, 1991. Učebnice pro samouky. ISBN 80-04-22882-8.

LUCA SERIANNI. CON LA COLL. DI ALBERTO CASTELVECCHI. *Grammatica italiana: italiano comune e lingua letteraria*. 2. ed., rist. Torino: UTET, 1997. ISBN 8877500336.

PATOTA, Giuseppe. *Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo*. Wyd. 3. Milano: Garzanti, 2006. ISBN 8848040314.

SALVI, Giampaolo a Laura VANNELLI. *Nuova grammatica italiana*. [Nachdr.]. Bologna: Il Mulino, 2004. ISBN 9788815099600.

SALVI, Giampaolo. a Lorenzo. RENZI. *Grammatica dell'italiano antico*. Bologna: Il mulino, 2010. ISBN 978-88-15-13458-5.

SERIANNI, Luca a Alberto CASTELVECCHI. *Grammatica italiana: italiano comune e lingua letteraria*. 1a ed. Torino: UTET università, 1989. ISBN 978-88-6008-057-8.

WOTKEOVÁ, Zuzana. *Imparate l'italiano: naučte se italsky*. Ilustroval Jiří WOTKE. Brno: Lingua centrum H. +E., 1991. Učebnice (Lingua centrum HE). ISBN 80-901089-2-X.

Elektronické prameny:

<https://www.korpus.cz/> [online]. [cit. 2017-03-23].

[http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_\(La-grammatica-italiana\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/aggettivi-e-pronomi-possessivi_(La-grammatica-italiana)/) [online]. [cit. 2017-03-23].

http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/32410072/Possessivi_DAlessMigliori.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJ56TQJRTWSMTNPEA&Expires=1481125036&Signature=g4V%2FeNNBOQqzpkcSmg6Kl7Gmm4s%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DSui_possessivi_enclitici_nei_dialetti_me.pdf [online]. [cit. 2017-03-23].

<http://www.accademiadellacrusca.it/it/lingua-italiana/consulenza-linguistica/domande-risposte/uso-dellarticolo-dellaggettivo-possessivo-no> [online]. [cit. 2017-03-23].